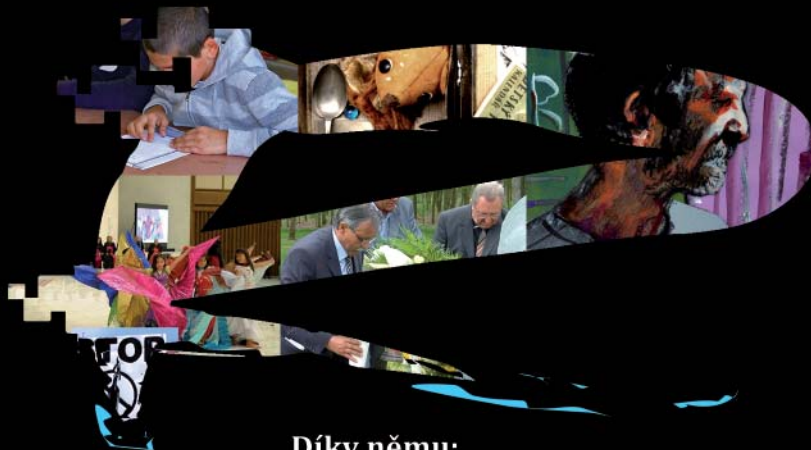

DĚLOHY: 2 KS
1 VRH: 5-7 MLÁĐAT
PRÁCE: SOCIÁLNÍ
DÁVKY

ROMANO VOŘÍ
ROMSKÁ DUŠE
říjen 2011
ročník IX

Díky němu:

☛ **můžete poznat Romy i jinak než je prezentují média:**

úspěšní Romové, dopad politického rozhodování na život Romů, literární díla romských autorů v romštině i češtině, jak žijí Romové v ghettech ...,

☛ **se dozvíte více o činnosti pravicových extremistů:**

podrobnosti o rasových násilnících, politika krajní pravice, její pronikání do státní správy, online zpravodajství z neonacistických akcí, vyšetřování násilí z nenávisti...,

☛ **se můžete seznámit se světem dalších menšin:**

práva uprchlíků, migrantů, lidí z gay a lesbické komunity

☛ **se dozvíte o činnosti neziskových organizací:**

pravidelné zveřejňování informací o tom, jak neziskovky pomáhají Romům a dalším lidem ze sociálně vyloučených lokalit

☛ **se česká média stávají objektivnějšími:**

redakce iDnes.cz i ČTK změnily po upozornění neobjektivní text zprávy o kauze spjaté s Romy, média citují ze zpravodajství Romea.cz, získávají zde informace, které jinde nejsou k mání.

Čtěte www.romea.cz

Pořádá sdružení Romea za finanční podpory MŠMT.

menšiny mezi námi

Soutěž Menšiny mezi námi je opět tady!

**Rádi kreslíte, fotíte
nebo píšete básničky a příběhy?**

**Přihlaste se a vyhraďte
zajímavé ceny!**

uzávěrka je
10. listopadu 2011

Více informací najdete na www.skola.romea.cz

VEŘEJNÝ PROSTOR

Str. 4

Zprávy z domova

Zdeněk Ryšavý

Str. 5

Zprávy ze světa

Saša Uhlavá

Str. 6

Komentář

Petr Uhl

Str. 7

Anketa

Saša Uhlavá

Str. 8–9

Jde o míru slušnosti, etiky a respektu, nikoliv cenzuru!

Jarmila Balážová

Str. 10–11

Na rovinu

Novodobý hon na čarodějnice

Andrej Giňa

SPOLEČNOST

Str. 12–14

Rozhovor

s Klárou Laurenčíkovou o inkluzivním vzdělávání

Saša Uhlavá

Str. 15–17

Pod povrchem

K čemu je dobrá Agentura

Saša Uhlavá

Str. 18–19

Fotostory

Ve školce jsme rádi

Lukáš Houdek

KULTURA

Str. 20–22

Výročí

Muzeum romské kultury slaví dvacet let!

Tatána Bártová Pavelková

Michal Schuster

Str. 23–24

Romská hudba

Dvojitý pohled

Kateřina Andršová

Str. 24–25

Literatura

Nemenná krv

Lenka Jandáková

Str. 26–27

Kulturní servis

Michal Kříž

LITERÁRNÍ ZÁPISNÍK

Str. 28–29

Literární zápisník

Džas ko papus/Jedeme k dědovi

Emil Cina

Str. 30

Fejeton

Drahomír Radek Horváth

Foto titulní strana: Lukáš Houdek

Zadní strana: ARBE / Jarmila Balážová

Milí čtenáři,

Nad obálkou tohoto čísla jsem váhala několik dní. Je skvělá, technicky i kompozičně.

Dokonce jsem si tu fotku sama u jejího autora, Lukáše Houdka, předtím objednala. Ovšem pak mě zarazila její ryze, opravdovostí. Na titulce romského měsíčníku byste ji asi nečekali, že? Já původně rovněž ne, ale když si přečtete článek, v tomto případě shodou okolností můj, o projektu Necyklopedie, jenž byl na popud Romey stažen z finálového hlasování v anketě Křišťálová lupa 2011, pochopíte. Stránka parodující známou světovou encyklopedii Wikipedie totiž kromě jiného nabízí hesla, pod nimiž se uvádělo například toto: „Na první pohled vypadají Romové skoro jako lidé, ale především u romských samic je velký rozdíl ve vnitřní anatomii. Romské samice mají, stejně jako ramlice, dvě dělohy, a mohou tak paralelně vnosit dva vrhy mláďat v průběhu 5 měsíců (na rozdíl od lidí, kde celý cyklus trvá 9 měsíců). Vrh většinou čítá cca 5–7 romských mláďat a většinu se podaří přežít.“

Už asi chápete, proč obálka s tímto námětem. Zajímá vás pozadí kauzy? Dozvíte se na stranách 8–9.

Dál bych ráda upozornila na rozhovor Saši Uhlavé, v němž s Klárou Laurenčíkovou promlouvá o potřebě proměny českého vzdělávacího systému a o současné situaci na ministerstvu školství, která bohužel nenásvědčuje tomu, že by se inkluzivní vzdělávání v praxi skutečně prosazovalo.

Víte, že brněnské Muzeum romské kultury je ojedinělé svého druhu v Evropě, ba i na světě?! Ne? Skutečně. V mnoha zemích naleznete jen expozice určené romské historii. Muzeum jako takové nikde nemají. My ale ano a již dvacet let! Tyto dvě dekády existence a práce se snaží připomenout článek doplněný obrazovou přílohou z výstavy „Pod lupou“, která v Muzeu právě probíhá.

Myslím, že za zmínku rozhodně stojí inspirativní zamyšlení Kateřiny Andršové nad tématem etnické hudby obecně a romské hudby zvlášť. Kateřina napsala skvělý materiál, který dokazuje, že na poli tohoto tématu není rozhodně žádným nováčkem. Zajímavé, emotivní, nevšední.

Když jsme před devíti lety začínali s vydáváním Romano vodi (Romská duše), umínala jsem si, že v každém čísle musí být česko-romský komentář. Věděla jsem totiž na základě předchozího studia romského tisku, že romština se do té doby objevovala jen v literárních žánrech, pohádkách, povídkách, vyprávěních, básních, ale aktuální názorová publicistika chyběla. Tak jsme s tím začali a celou dobu pokračujeme. Každý měsíc najdete celých devět let v každém čísle aktuální, politicko nebo společensky laděný komentář. Teď jej pro nás napsal Petr Uhl o brněnském setkání Romů v mýtech, že by si Romové měli sami dělat pořádek mezi sebou. Domnívali jsme se, že by pohled Petra Uhla mohl doplnit, ozvláštnit nebo možná v případě některých i vyvrátit anketa, která tentokrát přináší několik různých odpovědí na otázku, zda by současné situaci prospělo, kdyby v České republice existovalo zastřešující romské sdružení nebo dokonce romská politická strana.

Možná, že pro některé bude i v tomto kontextu zajímavý příspěvek romského spisovatele Andreje Giňi, který analyzuje současnou situaci Romů v České republice pohledem pamětníka, jenž má zkušenosti a dokáže problémy vidět v souvislostech.

A ještě mi dovoluť zmínit a doporučit tři strany Saši o evaluaci Agentury sociálního začleňování. To je téma nyní více než aktuální.

Jiří Šlajma

Jiří Šlajma

Na konferenci v Brně vznikl přípravný výbor nového celostátního romského sdružení

Brno, 14. 10. 2011

Na brněnském výstavišti se sešli zástupci některých romských sdružení, aby jednali o bezpečnosti, vzdělávání, bydlení i sociálních otázkách. Zúčastnění si odhlasovali vznik přípravného výboru, který by měl zajistit vznik nového Celostátního romského sdružení České republiky. Organizace by měla zastupovat Romy v jednáních s vládou, parlamentem, kraji, obcemi a dalšími státními institucemi. Byl schválen přípravný výbor, který má sdružení zaregistrovat, vypracovat jeho statuty a schválit vedení. Tvůrci myšlenky si nedělají iluze, že bude organizace zastupovat všechny Romy. Není to tak ale ani s žádnou politickou stranou v Česku, řekl dnes novinářům jeden z pořadatelů konference a iniciátorů vzniku organizace Stanislav Daniel.

Skepticky se k budoucnosti této iniciativy vyjádřil Cyril Koky, který se ale zároveň rovněž stal členem přípravného výboru. „Jsem zdrženlivý, uvidíme, co bude dál. Iniciativ, které se o něco podobného snažily, zde již bylo několik, ale zatím vždy dopadly krachem, neboť se na nich zúčastnění nedokázali domluvit,“ uvedl Koky.

Certifikát Ethnic Friendly zaměstnavatel slavnostně předán dalším třem firmám

Brno,
20. 10. 2011

Tři noví zaměstnavatelé byli 19. října 2011 v Muzeu romské kultury slavnostně certifikováni značkou Ethnic Friendly zaměstnavatel, kterou uděluje občanské sdružení IQ Roma servis ve spolupráci se sdružením ROMEA.

Certifikáty Ethnic Friendly byl předány firmám DI industrial spol. s r. o., IMI International s. r. o., divizi NORGREN CZ a ZETOR KOVÁRNA, s. r. o. Nad slavnostní certifikací převzal záštitu primátor statutárního města Brna Roman Onderka a hejtmán Jihomoravského kraje Michal Hašek.

Certifikaci nových Ethnic Friendly zaměstnavatelů osobně svými projevy podpořili ředitel Krajské pobočky úřadu práce České republiky v Brně Jan Marek, zástupce veřejného ochránce práv Michal Čermák, vedoucí oddělení rovného zacházení Kanceláře veřejného ochránce práv, a Andrea Baršová, zástupkyně zmocněnkyně vlády pro lidská práva.

Romové obětmi útoku, v médiích jsou za útočníky

Ústí nad Labem,
16. 10. 2011

Policie vyšetřuje údajný útok skupiny Romů na dva etnické Čechy v Ústí nad Labem. Incident se odehrál v pátek večer, etničtí Češi utrpěli zranění a skončili v nemocnici. Informaci přinesla televize Nova. Podle zjištění serveru Romea.cz a časopisu Romano vodi se však celá událost zřejmě odehrála jinak, než uvedla Nova ve své reportáži.

Podánilo se nám získat svědectví ženy, která viděla začátek celého incidentu. „Věděla jsem na balkoně večer prádlo a viděla jsem, jak utíká Romka, její muž a syn, a za nimi utíkal pán s nožem a řval na ně, já vás zabiju, vy černý svině, vy černý huby, tady chćipnete. Napadení Romové křičeli o pomoc a utíkali sem k baráku, paní upadla. Její muž se pro ni vrátil a útočníka, který ležící ženě šermoval nožem u obličeje, odstrčil, a pak se jim podařilo schovat do baráku,“ popsala událost svědkyně s tím, že pak už jen viděla před domem houf lidí, mezi nimiž se strhla rvačka. Jinou verzi celé události popsal pro televizi Nova údajně napadený etnický Čech. „Při odchodu domů přes parkoviště tam byli Romové, který nás prostě napadli a zbili nás tak, že jsme skončili v nemocnici,“ řekl z nemocničního lůžka muž. Při incidentu utrpěl otřes mozku, ránu na hlavě, zlomeninu ruky a zápěstí a pohmožděny po celém těle. Ze svých zranění se bude podle lékařů léčit nejméně dva měsíce. Druhý etnický Čech je v domácím léčení, po ráně do hlavy si však nic nepamatuje. Incident se odehrál v ústecké části Mojžíř. „Přijali jsme oznámení o napadení a případ vyšetřujeme,“ řekla televizi Nova policejní mluvčí Helena Mildorfová. Podle dalších našich zjištění měli již odpoledne stejní útočníci s nožem ohrožovat Romy, kteří na ně vzápětí podali trestní oznámení. Tyto informace potvrdila i místostarostka ústeckých Neštěmic Lenka Jaremová.

Ilustrační foto

Irsko:

Travelleri z Dale Farm odešli

Policie se 19. října násilím snažila vyklidit osadu travellerů Dale Farm nedaleko Londýna poté, co soud definitivně zamítl odvolání obyvatel proti likvidaci největšího ilegálního tábora v zemi.

Vyklizením vyvrcholily spory, které se táhnou už dlouhých deset let. Dale Farm u Basildonu přibližně

40 kilometrů východně od Londýna je bývalá sběrna surovin, kterou koupilo před deseti lety několik rodin travellerů pocházejících z Irska. Další rodiny travellerů pak začaly kupovat pozemky kolem sběrně a umístily na ně karavany a mobilní domy.

Jenže část těchto pozemků patřících travellerům je v zóně určené pro zeleň a nesmí se na ní stavět. Podle britských médií někteří místní obyvatelé také tvrdili, že se po příchodu travellerů cítili ohroženi, že klesla cena jejich domů a že se snížila úroveň místní školy.

V ilegální části tábora žilo na ploše 2,4 hektaru 86 rodin, tedy kolem 240 lidí. Někteří z nich odešli do vedlejšího legálního tábora.

Irští travelleri mají podobný životní styl jako Romové, i když k nim etnicky nenáleží. Basildonská radnice zdůrazňuje, že jí jde pouze o dodržování zákonů. Travelleri tvrdí, že porušuje jejich lidská práva a zaměřuje se na zranitelnou skupinu, jejíž životní styl neodpovídá většině.

Wikimedia commons

Polsko:

Útoky zapálnými lahvemi v jižním Polsku

Obyvatelé vesnice Krosnica v jižním Polsku požadují policejní ochranu svých majetků. Je to reakce na útoky zapálnými lahvemi, kterými byly napadnuti 21. října. Jedna z hořících láhví dopadla na zahradu, druhá na střechu domu. Obě byly uhašeny dříve, než mohlo dojít k vážnějším ztrátám, nikdo nebyl zraněn. Policie se domnívá, že incident byl způsoben

někým, kdo projížděl obcí. Samotní místní Romové uvádějí, že na ně často útočí osádky projíždějících vozů, například kameny. Nedomnívají se však, že by to byla aktivita někoho z místních. V Poznani se stále ještě probíhá vyšetřování incidentů ze začátku letošního roku, kdy byl Romům zakazován vstup do barů a klubů kvůli jejich etnické příslušnosti. Na mezinárodní konferenci OBSE ve Varšavě k lidským právům vyzvali zástupci romských organizací k okamžitým akcím proti anti romskému násilí a požadovali urychlené a plné naplnění Akčního plánu OBSE ke zlepšení situace Romů a Sintů.

Travellery v Dale Farm přišla začátkem září podpořit známá filmová herečka Vanessa Redgraveová. Travellery podpořili anglikánští i katoličtí biskupové a židovští rabíni. Rabínka Janet Burdenová kritizovala urážlivý jazyk používaný v souvislosti s travellery a zdůraznila, že „připomíná antisemitskou rétoriku“. Podle listu The Guardian evropský představitel vysoké komisařky OSN pro lidská práva Jan Jařab neúspěšně nabídl britské vládě pomoc při vyjednávání. Po násilném střetu s policií nakonec poslední obyvatelé Dale Farm dvacátého října vydali prohlášení, ve kterém krátce objasnili, že chtějí odejít, aby zabránili dalšímu násilí a zachovali si svou důstojnost. Proto místo hromadně opustili. Aktivisté, kteří je podporovali, odešli spolu s nimi. Stále však není vyřešeno to, kde budou bydlet.

Bulharsko:

Trest za podněcování rasistické nenávisti

Bulharský soud ve Varně 13. října odsoudil k desetiměsíčnímu podmíněnému trestu Slava Zhecheva. Ten byl obviněn z podněcování rasistické nenávisti, když přes Facebook organizoval akci nazvanou Romská jatka.

Třidvacetiletý Zhechev byl usvědčen z toho, že

28. září využil síť Facebook k podněcování násilí a účasti na proti romských akcích.

V září letošního roku otřásaly Bulharskem masové protesty proti Romům. Vznikly poté, co tzv. romský král Kiril Raškov srazil autem a zabil bulharského chlapce.

Nepokoje, které zachvátily obec Katunica a řadu dalších měst po celé zemi, nepředstavují žádný náhlý nával protiromských nálad. Jsou spíše příznakem nemocné společnosti sužované klientelismem, uvádí bulharská antropoložka Antonina Željazkova pro Presseurope.

Slovensko:

Maďarští Romové stále odcházejí do Kanady

Podle kanadských imigračních úředníků se zvýšil počet Romů z Maďarska, kteří v zemi žádají o azyl. Cítí se ohroženi různými extremistickými skupinami. Poslední velká vlna odchodů z Maďarska probíhala v roce 2009, kdy vrcholila série protiromských útoků a vražd. Maďarské internetové portály o

tom informují na základě materiálu kanadské televize Sun News.

Podle agentury Canada Border Services každý den přicestuje z Maďarska žádát o azyl do nejlidnatějšího města Kanady průměrně 50 Romů. Uvádí to agentura UPI.

Gina Csanyi-Robanová, výkonná ředitelka Roma Community Center, sdělila, že organizace hledá ubytování velkému množství uprchlíků. „Kanadská vláda se k tomuto problému zatím nevyjádřila,“ uvedla podle UPI.

Úřady sdělily, že většina Romů, kteří v Kanadě hledají azyl, tvrdí, že v rodné zemi byli utlačováni a diskriminováni neonacisty. „Tito lidé se bojí a utíkají, aby si zachránili život,“ uvedla Csanyi-Robanová. „Neonacistické skupiny pořádají tréninkové tábory a páchají násilí na Romech,“ dodala výkonná ředitelka centra s tím, že do Kanady přicházejí až trojgenerační rodiny.

Romové by přece měli sami...

O Roma kampen korkore

Petr Uhl

Přeložila Eva Danišová

I pod vlivem pravcového bludu, že se má každý starat sám o sebe a zbytek vyřeší neviditelná ruka trhu, se vždy zdvihaly hlasy, že si Romové sami mají udělat pořádek mezi sebou. Už před 12 lety jsem radil těm, kdo s tím přišli, že to mají říct pokladní v naší samoobsluze, mladší Romce, jež tam pracovala. Kupodivu to nikdo neudělal.

Heslo „Romové by měli sami“ je protiromské, anticiganistické. Anticiganismus je termín orgánů OSN, Rady Evropy i Evropské unie pro zavrhnutí postoj, vedle antisemitismu, islamofobie a diskriminace a perzekuce křesťanů či bezvěrců. Souhrnný název pro toto všechno je xenofobie, strach ze všeho cizího a odpor k tomu. Nic z toho, stejně jako odnárodňování, tedy natírání Romů na bílo nepatří do demokratického právního státu, jímž ČR je, či aspoň být má.

Spory o to, zda stát a radnice mají řešit jen sociální záležitosti Romů (zaměstnanost, rušení praktických škol a zajištění vzdělání, bydlení, terénní pomoc, dávky apod.), nebo i pečovat o podmínky etnické, kulturní a jazykové identity, nejsou k ničemu. Musí se dělat obojí.

Svobodné rozhodování o národnosti zaručuje i česká Listina základních práv a svobod. Většina západní Evropy a zbytek světa přitom nic takového jako národnost nezná, uznává se jen státní příslušnost. Neznalost, nedbání, či dokonce záměrné popírání těchto českých a evropských ústavních zásad a navazujících zákonů je základem diskriminace Romů. Orgány veřejné moci podléhají populismu, Romy přece Neromové nemají rádi! Začarovaný kruh je to ale jen zdánlivě. Mohla by pomoci osvěta, počínaje vzděláváním budoucích učitelů, výukou lidských práv ve školách, školení úředníků apod. Ale neděje se tak. Proto se v české společnosti uchovávají a prohlubují protiromské postoje.

Za této situace je stejné volání některých Romů, tedy že „Romové by měli sami“, škodlivé. Za nešťastné považuju i nedávné vyhlášení záměru v Brně, že se má založit celostátní romské sdružení, a vytvoření jeho přípravného 34členného výboru. Má zastupovat Romy při jednáních s vládou, parlamentem, kraji, obcemi atd. Myslím, že to nebude fungovat. Sdružení nemá být politickou stranou, což je asi dobře. Nelze ho ale zakládat shora, nýbrž pouze z iniciativy místních a regionálních romských a proromských spolků.

Je jen dobře, že z brněnského setkání už nevzešel požadavek, aby se Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách přeměnila v romskou reprezentaci, která by byla partnerem vlády (státních orgánů) při řešení záležitostí, týkajících se Romů. Poradní orgány vlády nemohly vzniknout demokraticky, nýbrž jmenováním. Nelze je předělat na romský parlament.

Podle ústavy a zákonů musí český stát Romům postupně zajišťovat jak sociální, tak kulturní (národnostní) kolektivní práva. Rámcovou úmluvou o ochraně národních menšin – a ČR ji ratifikovala v roce 1997 – přijal totiž tento závazek: „Smluvní strany vytvářejí podmínky nezbytné pro účinnou účast příslušníků národních menšin v kulturním, společenském a hospodářském životě a ve veřejných záležitostech, zvláště pak v těch, jež se jich týkají.“ ČR to nedělá.

Zákony, jež je nutno změnit, a v tom mají svolavatelé brněnského setkání pravdu, jsou hlavně tři: národněmenšinový z roku 2001, kdy stát za mlčení většiny romských „předáků“ nerespektoval uvedený český závazek a neupravil ani náznak národněkulturní autonomie a vztah demokraticky vzniklého zastoupení menšiny a státu. A pak zákony o obecním a krajském řízení, kde je zastoupení příslušníků menšin na správních věcech veřejných upraveno tak, aby žádná účast menšin nebyla.

Na řešení problémů romské národní menšiny i sociálně vyloučených Romů (ty dvě skupiny se sice dost překrývají, nejsou ale totožné) se ovšem musejí podílet všichni, tedy Romové i Neromové. Za prvořadý úkol považuju přitom lichvu a čachrování s domy a byty. Zneužívání romské bídý k větší prestiži samozvaných romských „předáků“ a někdy i k jejich obohacení klepe na dveře iniciativ s heslem „Romové sami“.

Psáno pro Romano vodi; autor použil své komentáře, které zveřejnil deník Právo

The te šunas pale the pale o načáčipen la čačikaňa politicko seratar, hoj sako kamel korkoro pal peste te bajinel, the oda aver imar kerela e tržno ekonomika, has te šunel o hanga, hoj o Roma kampen te kerel korkore maškar pende o porjadkos. Imar anglal deštheduj berš lenge phenavas, kaj oda te phenen la terňa manušňake pre kasa andre amari sklěpa. Ňiko oda na kerđa, na džanav soske.

O motos o Roma kampen korkore hin anticiganisticko. Anticiganismos hin oficialno terminos andro organa ko OSN, e Rada Evropy the e Evropsko unia vaš namanušengero dikhiben, paš o antisemitismos, islamofobia the diskriminacija the e perzekucija, te manuš paťal, abo na paťal le Devles. Angličko nav hin „antigypsism“.

Jekh lav pre ala savore lava hin e ksenofobija, dar savorestar, so na prindžaras the džunglöl amenge. Ňič olestar, the avka te vareko kamel le Romenge te lel e nacija, abo len te makhel pro parno, na perel andro demokraticko pravno štatos, savo e ČR hiňi, abo choča kampel te avel.

Te pen halasinaha, či o štatos tho šerale andro fora hine te dikhel ča o socialno dživipen andre savo o Roma dživen, či the hine te bajinel pal etnicko, kulturno the čibakeri identita, oda nane kije Ňisoste. Kampel te kerel savoro jekhetanes.

Sako jekh manuš šaj šlobodnones phenel, andre savi nacija perel, oda hin irimen andre čechiko Lil pal manušengere primarna čačipena the šloboda. But štati andre paluňi Evropa the avrther andre luma Ňič kajso sar nacija na prindžaren, hin diklo ča andre savo štatos o manuš perel.

Te vareko na džanel, nabajinel, abo narokom phenel, hoj nane čačipen čechika the evropska ústavná dovakeribena the o zákona, so džan le dovakeribendar avri, ta od hin peršo drom andre diskriminacija, savi marel le Romen. Štatna organa bašaven pre populisticko hura, le Romen o gadže na kamen, na! Šaj oda dičhol avri sar bengali kereka. O vast bi šaj delas e osvěta, pro peršo than maškar o učitelki andro školi, the čavorikane školki, te sikhľarel le študenten manušengere čačipena pre savore školi, te školinel le manušen pro amta (úřady) the aver. Oda Ňiko na kerel, the vaš oda hin maškar o čechika manuša the mek buter barol nalači kedva mujal o Roma.

Andre aja situacija hin varesave romane hangi, hoj „O Roma kampen korkore“, tiš nalačo. Bibacht hin tiš oda, sar Bernate o Roma kerde caloštatno romano jekhetanihen, kaj thode andro vaboris trandatheštar manuša. O jekhetanihen kamel te del duma le rajaribneha (vláda), le parlamentoha, andro kotera, le forenca the aver. Duminav, hoj oda na džala. Le jekhetanihen nane politicka ambiciji, oda hin mištes. No, našti les te kerel uprune thanendar, kampel oda te kerel telal, pro thaneskere the regionalna romane the (pro) romane sgejlipena. Hin tiš mištes, kaj Bernate na mangelas e Agentura. I poradna organi andro rajaripen - našti len avri kidle demokratickones, bo has ča kidle avri u phende andre funkcija. Našti lendar keras romano parlamentos.

O zakoni, save kampel te visarel, hine trin: pal nacijaľna minoriti beršestar 2001, kana o štatos-akor oda kamenas the o romane „šerale“ – na delas rešpektos le dovakeribesneke, pal savo imar irindom the Ňisar na prikerđa nacijaľno-kulturno autonomia the e buťi maškar demokratickones avri kidle romane šerale the o štatos. The pašis o zakoni pal o obecno the krajsko (koterošno) šeralipen, kaj hin oda kerdo avka, te odoj o cikne naciji našti aven.

O problemas andre romaňi nacija the maškar o Roma nalače socialne postoha musaj te dikhel savore, o Roma the o Naroma. Perši bari buťi dikhav la lichava the o bosorišagos le kherenca. Pro romano čorikano dživipen penge našti keren bareder prestižija romane „šerale“, save pen avka korkore šunen, the varekana pro čore Roma zaroden o love – oda imar durkinel pro vudar savore iniciativenge le motoha „O Roma korkore“.

Irimen predal e Romano vodi; o autoris irinda o komentara, so has avri dine andro sakodiveskere novinki Právo

Myslíte, že by současné situaci prospělo, kdyby v České republice existovalo zastřešující romské sdružení nebo dokonce romská politická strana?

Připravila **Saša Uhlová**

Jana Hejkrliková

Prozaička

Jsem přesvědčená o tom, že by současné situaci v otázce postavení Romů v ČR pomohla nezávislá organizace, placená ze zahraničí. Členové této organizace by neměli být v žádných jiných organizacích jak státních, tak nestátních, aby netaktizovali kvůli projektům. Měli by tam být Romové. Nic proti gadžům. Jde tu hlavně o to, aby reprezentovali jak směrem k Romům, tak směrem k majoritě! Víím, že v Česku je řada vzdělaných a čestných Romů. Tato organizace by měla zmapovat situaci v každém regionu, měla by působit na politickou vůli - řešení problému. Měla by dobře argumentovat a pak vytvořit objektivní zprávu a dále zpracovat návrh na řešení. Česká vláda do politiky na místo zmocněnce pro lidská práva Roma nepostaví, má totiž pocit, že stále potřebujeme Klekí-petru - bílého otce. Takže, jestli se za komunistů Romové asimilovali, tak nyní se doslova a do písmene marginalizují. Bez ohledu na vzdělání, sociální i kulturní postavení.

Patrik Čonka

IT Consultant ve Švýcarsku, implementuje CRM systémy do korporátních firem

Domnívám se, že zastřešující romské sdružení, ba dokonce politická strana, by byla pro současnou situaci jediné přínosem. Netuším, kolik přesně romských sdružení v České republice existuje. Nicméně vnímám velký nesoulad těchto sdružení, ačkoliv by měla „bojovat“ za stejnou věc. Nemám ani pocit, že by romská sdružení vzájemně spolupracovala na nějakých projektech. Ale rád se budu mýlit. Měla by tedy existovat organizace, která by zastřešovala veškerá romská sdružení a lobovala za romské zájmy. Určitě tu chybí organizace, kterou by česká vláda vnímala jako reprezentaci romské menšiny u nás. Je to vina především nás, Romů. Jak můžeme jednat s vládou, když jsme sami nejednotní? Zastřešující organizace by toto mohla, doufejme, vyřešit.

Anna Chvalová

Vedoucí Nizkoprahového zařízení pro děti a mládež, O. s Romodrom

Existence takového sdružení by jednoznačně prospěla interetnické komunikaci. A to nejen s ohledem na vzrůstající problémy, ale bylo by to rovněž ku prospěchu romským dětem či inkluzivnímu vzdělávání obecně. Důležité je, aby si sami romští zástupci zvolili takovou organizaci,

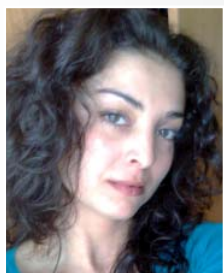
kteřá bude profesionální, a její představitelé budou hájit názory, které nebudou emotivní či jen házením hrachu na zeď. Je to sice utopie, ale věřím, že nejen vládní představitelé, ale i média, zástupci úřadů teď vlastně nevědí, s kým jednat a čím vyřčený názor je jen určitého občana a co už je politický hlas Romů. Doby, kdy se ke všemu vyjadřovali vždy ti sami romští aktivisté, jsou naštěstí pryč. Více než romské sdružení bych preferovala romskou politickou stranu, která by neměla být levicová, protože samaritánství žádné problémy neřeší.

Tomáš Ščuka

Student Policejní akademie

Pokusy o romskou politickou stranu nebo zastřešující sdružení už tu byly a víme, že to nikam nevede. Majorita stále kritizuje Romy za to, že se nedokážou na ničem shodnout. Skutečnost, že jsme národnostní menšinou však přeci nemusí nutně znamenat, že musíme mít na vše stejný názor! Projevit se a upozornit občany ČR, že nám Romům není současná situace lhostejná, je však důležité. Příznovější cestu Romů směrem do politiky vidím zejména v komunálních volbách. Romové by měli být na volitelných místech kandidátek stávajících politických stran. Romský kandidát by měl oslovit nejen Romy, ale všechny občany žijící v dané obci či regionu. Tak, aby byl zastupitelem všech. Takový zastupitel pak zároveň bude problémy týkající se romské menšiny řešit mnohem operativněji nežli jakýkoliv jiný zastupitel. Znalost interního prostředí jeho komunity je pro to velkým předpokladem.

Mária Zajacová

Matka, studentka a servírka

Myšlenka romské strany už tady byla: Romská občanská iniciativa. Kromě toho, že se tehdy do Poslanecké sněmovny dostalo několik Romů, nebyla tato snaha úspěšná. Bylo to tím, že ROI řešila jen menšinovou politiku. Koukalo se jen na jednu stranu. Romská politická strana by měla nabízet řešení a nápady pro celou společnost. Být prospěšnou všem. Potřebujeme pomoc, ale pomoc pro všechny, a také najít společnou řeč. Situace je opravdu velice špatná. Souhlasím proto se založením romské politické strany: Chtělo by to nové nápady, názory a rozhled na všechny strany. Proniknout do české politiky a mít přehled. Ponaučit se z těch předešlých nepovedených pokusů. Umět jednat a přijmout kompromis. Potřebujeme obnovit důvěru v politiku, schází zde znalost romské kultury spojená se životními zkušenostmi. Lidé zde jinak budou dál ztrácet naději v lepší život.

David Oplatek

Ředitel Občanské poradny a člen výboru Asociace občanských poraden

Ano. Existují proto jasné důvody. Víc hlav víc ví a více rukou toho více udělá. Ideální formou takového sdružení by byla asociace, která by sdružovala organizace a aktivní osoby - pokud možno ze všech krajů České republiky. Čím více lidí a organizací by v takové asociaci bylo zastoupeno, tím silněji by byl slyšet jejich společný hlas. Silná asociace se může stát respektovaným partnerem pro politiky a úředníky. Zároveň může pomáhat svým členům při získávání peněz na aktivity zaměřené na podporu Romů. A důležitá je i možnost členů se spolu setkávat - učit se od starších a moudřejších, vyměňovat si zkušenosti, názory a posilovat se v odhodlání měnit svět k lepšímu.

Jde o míru slušnosti, etiky a respektu, nikoliv cenzuru!

Jarmila Balážová

Romea se zasloužila, tedy její členové, o stažení jedné webové stránky ze soutěžní ankety Křišťálová lupa o nejlepší internetové projekty. Vysloužila si za to pověst cenzora, někoho, kdo nemá smysl pro humor, satiru, není schopen udělat si legraci ze sebe samého, natož s romské menšiny. Není to pravda. My si naopak neskutečně vážíme svobody slova, názorové volnosti, svobody... Nemyslíme si však, že by nám měla umožňovat urážet a ponižovat jiné. Demokracie je a vždy bude velmi citlivá na to, jak s ní my, lidé, budeme zacházet. Nemůžeme ji přece přizpůsobovat jiným jen proto, aby mohla být švanda snižující například hodnotu ženy pro tuto společnost. To je nepřipustné, nevkusné, a ne vtipné... Vlastně to všechno začalo dost jednoduše a nečekaně. Přišla jsem do práce a pročítala maily. Mezi nimi i jeden od našeho kolegy, jimž nám všem poslal jen link na webové stránky, které mu přišly svým obsahem divné, a tak chtěl znát náš názor. Než jsem na Necyklopedie.wikia.com zpočátku jen ze zvědavosti klikla, myslela jsem, že mě po letech zkušeností s internetem vlastně nemůže už nic moc překvapit nebo se zvláště dotknout. Jenže tenhle web, označující sám sebe za recesistický a parodující mezinárodní encyklopedii Wikipedia.com, mi nabídl pod pár hesly skutečně sprchu nevidanou...

Termín Rom začíná touto větou.... „**Možná hledáte: Prase obecné, Michael Kocáb, Džamila Stehlíková, či Jiří Čunek**“. **Jak jistě dokážete sami posoudit, již začátek dal tušit, o co asi půjde.... i když vulgaritu tohoto typu jsem opravdu nečekala. Nejvíce se mě jako ženy dotklo následující: „Na první pohled vypadají Romové skoro jako lidé, ale především u romských samic je velký rozdíl ve vnitřní anatomii. Romské samice mají, stejně jako ramlice, dvě dělohy, a mohou tak paralelně vynosit dva vrhy mláďat v průběhu 5 měsíců (na rozdíl od lidí, kde celý cyklus trvá 9 měsíců). Vrh většínou čítá cca 5–7 romských mláďat a většinu se podaří přežít.“**

No, co vám budu zdlouhavě vypisovat. Není mi příjemné ani jako ženě, ani jako Romce, že mě někdo připodobňuje k samicí králíka obecného, za recesi opravdu nepovažuji a dokonce mi ani trochu humorné nepřijde, tvrdí-li někdo, že mám dvě dělohy a moje eventuální děti na svět budu vrhat a většinu z nich se podaří přežít. Nevím, možná mám příliš informací

a svědectví žen, na nichž například Mengele dělal pokusy, jako by byly kusem masa... možná cítím až příliš hodnotu člověka jako takového, ženy nevyjímaje, a podobné „žertíky“ jsou mi prostě velmi cizí a přijdou mi hloupé. Stejně jako nepříjemné utahování si z Židů nebo gayů. Mezi oběma skupinami mám hodně přátel a mnoha z nich jsem se ptala na jejich názor. Nebavili se. Cítili se hloupě a bylo jim trapné za jiné, že necítí míru vkusu, jistého soucítění a respektu. Je dobré mít smysl pro humor, koneckonců jsme přece země, jež uctívá coby svého národního hrdinu právě vojáka Švejka a dodnes se baví jeho kousky. Ten humor a recese by ale přece neměl porušit vyšší hodnoty, a těmi jsou a měly by být úcta k druhému, k jeho postavení, osudu, životu, respekt k lidským hodnotám, jako jsou dělohy matek, díky nimž jsme všichni včetně zmiňovaných „šprýmařů“ na světě.

Romky mají dvě dělohy, počet gayů je přímo úměrný hrozbě společnosti a Židy vozili ve čtyřicátých letech dokonce zadarmo vlaky.

Na webu, který byl pochopitelně založený v zahraničí a tudíž se na něj nevztahují zákony této země, je obtížné dohledat všechny, kdož s ním mají reálně co do činění, se takto vyjadřují i k dalším.... Tak třeba ...

„Gay má až úchylnou touhu prozkoumávat jiné muže (může se jednat až o módní záležitost). Problém nastává, když se setkají 2 a více gayů. Počet gayů je přímo úměrný velikosti hrozby společnosti. Takto

tvoréné páry (nebo organizované homospupiny) vedou k rozkladu lidské populace.“

K Židům a Izraeli se Necyklopedie. wikia.com vyjadřuje následovně:

„Ve čtyřicátých letech to Evropa fakt přešvihla, mlácení do hlavy a občasně smýkání za vousy po dlažbě přerostlo únosnou míru. Kdekdo v Evropě lítal sem tam po městě, a hledal nějakýho Žida, aby si mohl bouchnout. Dokonce je zdarma vozili vlakama do Polska, aby je tam mohli mlátit do hlavy hromadně.“

Není asi žádným překvapením, že když jsme zjistili, že právě tento server se dostal do finálové pětky ankety Křišťálová lupa, která každoročně vyhláší z hlediska hlasování lidí nejlepší internetové projekty, rozhodli jsme se organizátory soutěže upozornit na obsah Necyklopedie. Pracovali jsme současně ve třech rovinách. Informovali jsme oddělení pro boj s internetovou kriminalitou, napsali veřejné prohlášení adresované organizátorům a sponzorům Křišťálové lupy, a to jsme rovněž zveřejnili.

I vy si jej můžete v plném znění přečíst na www.romea.cz. Kromě jiného se v něm psalo:

„Sdružení ROMEA si uvědomuje, že se Necyklopedie.wikia.com profiluje jako recesistický server a mnohá hesla tento záměr bezesporu splňují. Pouhá recese však dle našeho mínění nesmí posloužit jako alibi pro umístění takových definic výše zmíněných hesel, jejichž prostřednictvím server šíří postoje, s nimiž má Evropa smutnou historickou zkušenost a které se v posledních měsících (snad i letech) začínají opět dostávat ke slovu. Pakliže server Necyklopedie.wikia.com bude nadále jedním z finalistů, domníváme se, že tato skutečnost devaluje dobré jméno a prestiž soutěže samotné.“

Z Cikánů se prý v této zemi sranda nedělá...

Nemám dost prostoru na to líčit hodinu po hodině, den po dni, co se dělo. A ono se kupodivu opravdu dělo a spíše tam, kde bychom to nečekali. Díky za každé nové poznání! Tak tedy, k našemu velkému překvapení se nám ozvali mailem a přes sociální síť facebook lidé tvrdící, že jsou z Necyklopedie, schovávali se však za roušku anonymity, nepoužívali občanská jména, zatímco my ano. Vysvětlovali nám způsob fungování a zadávání hesel na encyklopedii, přiznávali částečně svoji chybu a dokonce za pár dní inkriminované pasáže stáhli. Zřejmě kvůli organizátorům Křišťálové lupy, kteří se začali ptát a žádat vysvětlení. Oceňovali jsme alespoň komunikaci a dokonce i jistou snahu, ale z principů a zásad přece člověk ustupovat nemůže. Museli jsme věc dotáhnout do nějakého konce. My organizátory nenutili, nevydírali, jen jsme použili jednoho z nástrojů demokracie - bránit se. Organizátoři Křišťálové lupy po pár dnech zmiňovaný server vyřadili ze soutěže. Tím si ovšem vysloužili poměrně silnou kritiku, dokonce v českých médiích. To pro mě osobně znamenalo překvapení největší. Novináři, kteří sami v dubnu loňského roku trochu na vodě a bez jakéhokoliv reálného základu rozjeli tzv. kauzu „Mikeš ze škol“, tentokrát organizátory Lupy kritizovali za ustrašenost a nás za přílišný aktivismus, jenž nezná smysl pro humor a dokazuje, že z Cikánů se v této zemi sranda dělat nesmí. Na některých médiích se objevily články manipulující s fakty, lživě prezentují sled událostí a naše konání jinak, než probíhalo. My jen organizátorům anketní soutěže oznamovali holá fakta, nikoliv vydírali, jak

o nás tvrdili na některých blozích a v některých objednaných článcích. Za zvláště nepromyšlené a s nádechem hloupé pikantnosti považují příměr této kauzy právě k té s Kocourem Mikešem. Před rokem přišlo pouhopouhé jedno jediné romské občanské sdružení reprezentované pár jedinci s nápadem stáhnout Ladova Kocoura Mikeše ze škol coby povinnou četbu. A tři týdny jela většina - dokonce i seriózních českých médií - kauzu postavenou na tom, že Romové (rozuměj jako celek) chtějí zakázat Mikeše. Bylo to ovšem právě naše sdružení Romea, které od počátku stálo proti tomuto nápadu, komunikovalo s novináři a upravovalo na pravou míru, že pan Miko (právě on byl autorem zmiňovaného nápadu) je jaksi ve snaze zakázat národního kocoura Mikeše za nevhodnou doporučenou četbu pro děti osamocen. A rok poté se dozvíme od popleteného blogu, že jde vlastně o totéž, a Martin Prášek k nám na svém blogu na iDnes.cz prostřednictvím řádků promlouvá například takto: „Úspěšní romští aktivisté se teď mohou poplácávat po zádech. Jen jestli to není vítězství Pyrrhovo. Takhle to totiž vypadá, že se nepřizpůsobiví Romové nedovedou přizpůsobit majoritě nejen v klidu, pořádku a práci, ale ani v (černém) humoru, což už je na pováženou. Co na to jenom Romům/Cigánům říci? Snad jen: Romáci, vzpamatujte se, to si opravdu myslíte, že když zakážete dělat si humor, byť drsný, nebo když vyštve ze školy oblíbeného učitele, protože Vaše dítě neprosívá „protože je učitel rasista“, stejně tak jako že budete zavírat servery s vtipy o Romech, nebo chtít likvidovat pohádky pro negativní zmínky o Vás (viz Kocour Mikeš), Vám nějak zvedne vážnost v očích majoritní komunity a zlikviduje vůči Vám předsudky? To si opravdu myslíte?“ Nemyslíme, vážený pane. A jen na okraj. Píšete, že to vypadá, že se nepřizpůsobiví Romové nedokáží přizpůsobit majoritě ani v černém humoru. Sdružení Romea není rozhodně nevládkou složenou jen z Romů, už vůbec ne nepřizpůsobivých. My jsme mladí lidé, kteří se nebrání černému humoru, ale vulgaritě a urážkám... jedno, jestli vozíčkářů, lidí, kteří prošli holocaustem, těm, kteří patří k určitým sexuálním menšinám a dalším.

Romea má již své heslo na Necyklopedii

A nakonec musíme uznat, že se nejlépe se situací vyrovnali sami správoatelé Necyklopedie. Zařadili ihned na svůj web pojem Romea, a my se tak mohli dočíst, že celá věc byla dopředu domluvená, neb oběma serverům (tedy jejich i našemu) klesala návštěvnost. Teď ale podle autorů Necyklopedie tento web zaznamenal díky Romea.cz trojnásobný vzestup! Tak tomu říkáme reklama k nezaplacení! Tleskám vám a doufám a tiše čekám, že návštěvnost Romea.cz se stejně pěkně vyvíjí... A když ne, neva, my to přežijeme! Mimochodem fotka Tomáše Vandase a zejména popis „Tomáš Vandas žebrá o reklamní prostor na Romea.cz“ se vám dost povedl!

17. listopadu 2001

Novodobý hon na čarodějnice?

Andrej Giňa

S velkými obavami sleduji dění v severních Čechách. Po neblahých událostech ve Šluknovském výběžku se doslova rozpoutal novodobý hon na čarodějnice. Nesouhlasím, a stejně tak naprostá většina Romů v této zemi, s tím, co se tam stalo, ale to přece neudělali všichni Romové, kteří zde žijí. Těch pár hlupáků, co to udělalo, ublížilo hlavně nám Romům.

Dali příležitost extremistům a Dělnické straně sociální spravedlnosti, pro které je to jedinečná příležitost, jak se zviditelnit, jak se dostat do médií, aby se o nich hodně a dlouho mluvilo, a to zcela zadarmo. Využívají toho, že více jak osmdesát procent české populace je vysazeno vůči Romům a není málo těch, kteří by nás nejraději viděli někde na Sibiři, nebo ještě lépe pod drnem. To, co udělalo těch pár pitomců, jinak je ani nazvat nejde, je protizákonné a odsouzeníhodné, zvláště pokud došlo k poranění lidí. Avšak od toho je tu policie a orgány činné v trestním řízení, aby vše řádně vyšetřily a viníky potrestaly. Je smutné, nebo je to snad záměr, že slyšíme jen to, že „cikáni udělali to a to“, ale už se nedozvíme, proč to udělali. Co bylo příčinou jejich jednání?

Tomáš Vandas křičel v televizi, že jeho strana chrání slušné lidi. To tedy znamená, že by měl chránit i nás. Slušné a poctivé a Romy. Nebo mu v tom brání barva naší kůže? Když se nad chováním provinilců zamyslíte, zjistíte, že neudělali nic jiného než to, co dělají ostatní grázlové v této společnosti. V roce 1992 vtrhla do domu Tibora Berkiho ve Žďáru nad Sázavou tlupa neonacistů a před očima jeho ženy a pěti dětí jej ubila k smrti. Baseballovou pálkou mu zcela rozbili hlavu. Přitom šlo

Demonstrace proti rasismu a sociálnímu vyloučení, Praha 1. října 2011

Lukáš Houdek

o zcela spořádanou rodinu. Umíte si představit, co zažila jeho žena a děti, když před jejich očima jeden z těch grázlů rozbil tátovi hlavu? Všichni známe případ malé Natálky Sivákové. Opět tlupa grázlů hodila do domku, kde malá Natálka spala, zápalnou lahev. Natálka utrpěla popáleniny, jejichž následky ponese po celý život...

Na Kladensku v Kmetiněvsi v roce 2004 zabil třináctiletý chlapec svou spolužačku. V srpnu tohoto roku zase zmlátil muž kovovou tyčí třináctiletou dívku a dvacítiletého chlapce u vody. Ještě štěstí, že je tam nehodil. Umíte si představit, co

Demonstrace proti rasismu a sociálnímu vyloučení, Praha 1. října 2011

Lukáš Houdek

Lucie Šlégrová, členka DSSS

Varnsdorf

by se stalo, kdyby to udělal Rom? To by byly na nás pogromy po celé republice. A tak bych mohl pokračovat dál. Přitom proti těmto zločincům nikdo neprotestuje. Nikdo na ně nepořádá hony, jako by se vůbec nic nestalo. Ba naopak, bylo mnoho takových, kteří s jedním těch, co znetvořili malou Natálku, souhlasili. Když Vandas a všichni ostatní křičí, že chrání slušné lidi, proč neprotestují a nechrání nás proti těm, kteří rozkrádají a tunelují republiku? Proč neprotestují proti u nás všemocné korupci a všem těm, kteří rozkrádli a dál rozkrádají miliardy, které my všichni musíme zaplatit. Sociální dávky, které dostávají Romové, ale i ostatní, to jsou kapky v moři. To se ale nikdy nestane. To by museli protestovat sami proti sobě. Nejsnadnější je to proti nám – Romům. Do nás si každý rád kopne. Oni vědí, že u drtivé většiny společnosti je to vynese na politické výsluní jako Jiřího Čunka a Ivanu Řápkovou. Stačí se do cikánů about a jste v parlamentu.

Za Kulturní svaz občanů romské národnosti, jehož jsem předsedou, a za všechny Romy v České republice bych rád poděkoval Policii České republiky za to, že zabránila demonstrantům vniknout na romskou ubytovnu ve Varnsdorfu. Jsem přesvědčen, že by tam bylo došlo k masakru. Když si demonstrující dovolili s kameny a dělobuchy zaútočit na policii, s Romy by žádné cavyky nedělali. Nějací mrtví nebo zmrzačení „cikáni“, tím by se ještě víc chlubili.

Jsem starší člověk a velice dobře si pamatuji, jak jsme se v roce 1946 přestěhovali do Rokycan. Rodiče hned nastoupili do práce do Kovohutí. Dělalí všichni. Otec, matka i starší sourozenci. Nikdy jsme žádné problémy s českými spoluobčany neměli. Proč tomu tak bylo? Všichni naši dospělí pracovali a tedy přinášeli dost peněz na živobytí a ostatní výdaje, byt, elektřinu, vodu a plyn, takže se nikdy nestalo, že by tyto položky nebyly zaplacené. Stejně to bylo u ostatních Romů. Všichni pracovali, takže měli pravidelný příjem. Nikdy se nestalo, aby někoho vyhodili z bytu. A dnes? Práce není a obzvlášť pro Romy ne. Jak mají platit ty nejzákladnější životní náklady? Co se stane, když nezaplatí? Vyhodí je z bytu. A jak jinak, ocitnou se v ghettech a na pochybných ubytovnách. Do revoluce v roce 1989 zde nebyly žádné herny, žádné drogy. Naopak, naše generace se věnovala takovým činnostem, jako je sport a hlavně muzika. V Rokycanech vyrostla řada vynikajících muzikantů, které znalo celé Československo. Teď po revoluci je situace opačná. Každý se na všem snaží vytřískat jen a jen peníze. Na každém rohu jsou herny, na ulicích se prodávají drogy. V televizi běží jeden film za druhým s vraždami, s krádežemi

Nový Bydžov

a násilím. Můžeme se divit těm, co spadnou do problémů, že volí i cestu násilí a zla, aby se dostali k penězům? Samozřejmě, že je to cesta špatná a odsouzeníhodná, ale těm, kteří to dělají, je to v tu chvíli zcela jedno.

Jak víte, byla vytvořena Agentura pro sociální začleňování, která by měla sloužit k tomu, aby se lidé z ghatt začlenili zpátky do společnosti. Neumím pochopit, jak tato vládní agentura chce z těchto ghatt lidí dostat ven a kam, když práce není a tedy peníze na nájem a ostatní výdaje ti lidé nemají. Když se na situaci ve Šluknovském výběžku podíváme blíže, zjistíme pravého viníka vzniklé situace. Město Šluknov podle médií prodalo deset bytůvek/budov nějaké firmě z Prahy za tři miliony. Je s podivem, že nemovitosti byly prodány za takovou cenu, když dvoupokojový byt má hodnotu jednoho a půl až tří milionů korun? Ti, kteří byty koupili, na tom velmi vydělali. Romové, kteří bydleli v drahých ubytovnách v Praze a ve Středočeském kraji, se přestěhovali do levnějších ubytoven, někdy i proto, že za ně spekulanti zaplatili dluhy.

Inkluzí za sociálně soudržnou společnost

Rozhovor s bývalou náměstkyní ministra školství Klárou Laurenčíkovou o inkluzivním vzdělávání.

Saša Uhlová

Saša Uhlová

Co je vlastně inkluzivní vzdělávání?

Inkluzivní vzdělávání je postavené na respektu individuality každého dítěte, snaží se o maximální podporu rozvoje potenciálu každého dítěte, a to zejména v hlavním vzdělávacím proudu. Souvisí rovněž s atmosférou ve škole, která by také měla být postavená na principu respektu a otevřenosti. Inkluzivní vzdělávání souvisí také s individuálním přístupem ke každému žákovi. Což ale zároveň znamená, že by k tomu měly být připravené metodiky práce učitele s obsahem učiva a počítá se také se spoluprací s rodinou, s rodiči nebo s komunitou, kde se škola nachází.

Kdy se v České republice začalo prosazovat inkluzivní vzdělávání?

Prvky inkluzivní pedagogiky můžeme nalézt už v dílech Jana Ámose Komenského. Ta myšlenka je opravdu stará. A co se týká novodobé historie, tak koncem komunistického režimu se začala rozvíjet myšlenka integrace. Řada lidí, ať už dětí, mladistvých nebo dospělých, vinou nějakého handicapu nebo zvláštnosti vybočovali z většinového vzdělávání nebo žili úplně mimo společnost a byli segregováni, vyloučeni. Společnost se tedy rozhodla, že je bude postupně integrovat neboli začleňovat zpátky. Projekt integrace je ale postavený na tom, že napřed musíme někoho vyčlenit, abychom ho mohli následně začlenit. Musí být segregován, aby mohl být integrován. Koncept inkluze se začíná pomalu rozvíjet v několika posledních letech. A je postavený na tom, že se snaží již dopředu vytvářet takové prostředí, které by bylo připravené na přijetí každého. To tedy znamená, že člověk, který vybočuje z nějakého průměru, nepřichází do prostředí, které má řadu bariér, kde se teprve vymýšlí, jak ty bariéry eliminovat, aby v tom prostředí mohl obstojně fungovat. Na tomto principu je vlastně založená integrace. Inkluze

by však měla dopředu vytvářet prostředí, které je bezbariérové, kde bariéry nejsou, kde učitelé umějí pracovat s individualitou každého žáka. Škola by rovněž měla mít možnost dosáhnout na větší finance, aby mohla zajistit nějaký zvláštní druh podpory, pokud to žák potřebuje, aby mohl ve škole dobře prosperovat. Pokud tedy hovoříme o inkluzi v prostředí školy.

Pojem inkluze se totiž objevuje i v sociálním systému, takže dnes v rámci Unie se hovoří mnohem víc o sociální inkluzi, a ne o sociální integraci. Což je mi také blízké, neboť to ukazuje na spravedlivě nastavený sociální systém, který se snaží každého, kdo je v aktuální tísní, podpořit, místo aby vylučoval oslabené jedince.

Inkluze ve školách vyžaduje tedy změnu celého systému?

Ano, je to tak. Odpůrci inkluzivního vzdělávání argumentují často tím, že zastánci inkluze chtějí násilně za stávajících podmínek převádět do škol postižené děti, „vždyť ti chudáci se tam nebudou mít dobře, budou tam někde stranou kolektivu a nebudou tam prosperovat“. Ovšem inkluzivní vzdělávání neznamená, že do stávajícího systému budeme násilně rvát děti, které v něm teď nejsou, ale měl by se přetvářet současný systém, aby celý prošel proměnou směrem k inkluzi, směrem k jinému novému způsobu fungování. K individuálnímu přístupu k žákům se musejí připravovat pedagogové už na pedagogických fakultách a měli by mít také mnohem masivnější podporu poté, co se dostanou do praxe. Měli by mít supervizi, měli by mít také mentory. Je to samozřejmě otázka i nového způsobu financování regionálního školství tak, aby bylo možné vzdělávat menší počet žáků ve třídách, aby bylo možné získat větší normativ na zajištění konkrétní podpory, kterou škola potřebuje. Ale jinak by měl být nastaven i obsah vzdělávání. Mělo by být možné, aby někdo ve třídě měl trochu jiný obsah vzdělávání než os-

taťní. Jde hlavně o to, aby byly ty děti spolu. Aby se spolu učily komunikovat a spolupracovat. Společné vzdělávání je přínosem a do budoucna zakládá na soudržnější společnost, která se nebojí rozmanitosti a funguje na principu solidarity.

Jak se vlastně rozhoduje o tom, zda se dítě dostane do základní školy nebo do speciální školy?

Většinou je postup takový, že některé děti míří rovnou do speciální školy, někdy je to i na přání rodičů, protože rodiče sami mají s takovou školou zkušenost. Vnímají to prostředí jako měkčí, přátelštější a už si neuvědomují, že v těch školách dostanou děti redukovanou formu vzdělání, že nebudou mít vysokou šanci sehnat si práci jako děti z běžné školy. Pokud mají děti nějaké větší zdravotní handicap, tak často rovnou zamíří do speciálních škol, které jsou prioritně zřízené pro děti zdravotně postižené. Ale dochází i k případům, kdy běžná škola v blízkosti bydliště děti odmítne s odůvodněním, že na jejich vzdělávání nemá podmínky, a ty děti pak obtížně hledají jinou alternativu. Pak je také skupina dětí, které nastoupí do běžných škol a ve druhé, třetí třídě se ukáže, že zaostávají za svými vrstevníky. Potom přichází na řadu poradna pedagogicko-psychologická nebo speciálně pedagogické centrum, kam jsou rodiče se svými dětmi doporučení školou. Dítě zde prochází diagnostikou, kdy na základě vyhodnocení, konkrétní diagnostiky buď je, nebo není navrženo vzdělávání ve speciální škole nebo v bývalé zvláštní škole, teď základní škole praktické. Dochází bohužel i k tomu, že se diagnostika odehrává poměrně chybně a dítě se sociálním znevýhodněním je diagnostikováno jako dítě s LMP.

Těmto dětem je pak doporučeno vzdělávání v základní škole praktické. V České republice se to týká zejména romských dětí. Děje se to proto, že se poradenský pracovník domnívá, že jim tam bude lépe, budou se tam učit pomalejším tempem, bude tam méně dětí ve třídě a podobně. Ale je tam ještě i za bé, že dítě získá poměrně redukované vzdělání. Většinu podpůrných opatření, které dítě ve speciální škole získá, lze poměrně dobře realizovat i v prostředí běžné základní školy. Jednak pokud by tomu šel systém trochu více naproti, než je tomu nyní, a jednak pokud by běžná škola měla šanci získat větší finance a vyšší finanční normativ na takové dítě, než je tomu v současné době.

Jde o zajištění potřeb, jako je třeba doprovod asistenta pedagoga nebo nějaká forma doučování po škole, příprava na další den, příprava domácích úkolů na půdě školy nebo nějaké speciální pomůcky. Záleží na potřebách konkrétních dětí, které do té školy přicházejí.

Připadá mi, že aby inkluzivní vzdělávání fungovalo, muselo by být mnohem méně žáků ve třídě.

Oni teď slibují, je otázka, jestli to tak bude, že snad bude možné regulovat počty žáků ve třídách víc, než je tomu nyní, a že toto snad i ukotví do připravované reformy financování regionálního školství. Stojí za to sledovat, jak se to bude vyvíjet. A uvidíme, jak to dopadne. Ale i ve velkém heterogenním kolektivu je možné dosáhnout dobrých výsledků. Vysoký počet dětí nemusí být inkluzi na překážku, pokud učitel umí volit vhodné postupy a metodiky práce. Například kooperované učení.

To znamená, že by současné situaci pomohlo, kdyby se finance, které jdou v současnosti do speciálního školství, směřovaly do školství základního?

Přesně tak. Jednak je třeba postupně financování překlápět i do běžných škol a jednak do běžných škol dostat více speciálních pedagogů, psychologů, ale také lépe připravit učitele na pedagogických fakultách na individuální pomoc žákovi.

Byla jste náměstkyní ministra školství a snažila jste se zavádět inkluzivní vzdělávání v českém školském systému. Po změně politické reprezentace jste se nejprve stala poradkyní ministra a posléze jste odešla úplně. Velká část odborníků expertní skupiny Národního plánu inkluzivního vzdělávání (NAPIV), která se tomu měla věnovat, rezignovala. Co je důvodem?

Důvodem byla dlouhodobá absence jakéhokoli zájmu ze strany ministerstva o názory odborníků a také nulová komunikace a spolupráce s expertním týmem. Expertní tým čítal několik desítek odborníků z řad univerzit, nevládních organizací a profesních asociací. Tito experti nám pomáhali s vytvořením Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání, který schválila vláda.

Lukáš Houděk

Po změně ministrů došlo k zásadnímu ponížení této agendy ve struktuře ministerstva, čímž se oslabilo její vnímání jako jedné z priorit resortu. Podle posledních informací, které mám z dneška, došlo k absolutnímu rozházení těch agend mezi další odbory a oddělení ministerstva, takže už není možné je koordinovaně spravovat a do jisté míry za ně i bojovat.

Tento vývoj samozřejmě sledovali i odborníci v expertním týmu, který se soustředil kolem NAPIVu, a nechtěli legitimizovat postup ministerstva svou formální

přítomností. Rozhodli se veřejně dát najevo svůj nesouhlas s postupem současného ministra. Původně jsem se stala poradkyní pana ministra, ale po několika měsících jsem z té pozice odešla, protože jsem také postrádala nějakou kontinuální, koordinovanou snahu, jak agendám pomoci a pomoci jejich rozvoji. Chyběl mi důkaz skutečného zájmu o tuto problematiku a chyběl právě i expertům, kteří odešli.

To znamená, že v tuto chvíli to v podstatě nefunguje?

V tuto chvíli to nefunguje a většina odborníků, kteří toto téma na ministerstvu řešili, tak odešla, nebo byli odejiti. A většina agend, které byly soustředěné pod jednu skupinu v čele s náměstkyní, je nyní rozházená mezi několik odborů a není již zajištěna logická provázanost mezi nimi. A ministerstvo nepřináší žádné transparentní výstupy, které by bylo ochotno podrobovat odborné kritice a nediskutuje s odborným terénem. I výběr klíčových pracovníků pro rezort neprobíhá transparentně. Nikdo úplně neví, kdo tou odbornou veřejností, kterou se ministr školství zaklíná, vlastně je.

Existuje Asociace speciálních pedagogů, které předsedá Jiří Pilař. Co to je za skupinu a jaký je její zájem?

Nechci se dotknout všech členů asociace, protože je to profesní organizace, která sdružuje celou řadu odborníků z řad speciálních pedagogů, kteří se

sdužují proto, aby pomáhali po odborné stránce jejich působnosti. V čele asociace však stojí Jiří Pilař, který ty agendy dříve na ministerstvu spravoval. Konkrétně s ním mám poměrně složitou zkušenost. Domnívám se, že asociaci bere jako určitou mocenskou nátlakovou skupinu, která se snaží v některých oblastech reformy zastavovat nebo brzdit. Setkávám se s tím, že speciální pedagogové nedostávají pravdivé informace od předsedy asociace o tom, co je, či není plánováno.

A je u nich uměle vyvoláván strach o vlastní existenci.

Ráda bych v tomto kontextu zmínila, že inkluzivní vzdělávání a jeho rozvoj absolutně neútočí na činnost speciálních pedagogů. Spíš říká: pojďme se na tu činnost podívat trochu jinak a pojďme naše kapacity postupně přelévát do prostředí běžných škol. Pojďme ten segment speciálních a běžných škol více propojovat.

Všude tam, kde se systémově rozjelo inkluzivní vzdělávání, naopak stoupá poptávka po profesi speciálních pedagogů, psychologů.

A v žádném případě se nepotvrdily obavy o pracovní místa, kterými jsou tyto odborníci uměle šikováni dohromady a pak bojují proti jakýmkoliv změnám. Myslím si, že to je určitý druh manipulace, který je i z centra, z pozice předsedy vůči členům asociace vedený od začátku, kdy byl tento projekt zahájen.

A jaká je tedy motivace? Když obava o to, že by speciální pedagogové přišli o práci, je lichá? Ted' se neptám jen na ty, kteří jsou manipulováni, ale i na ty, kteří manipulují.

Je tam několik druhů motivací nebo obav. Jedna z těch obav je způsobena právě tím, že se těm praktikům nedostávají pravdivé informace, co je, či není zamýšleno. Oni pak mají reálný strach, zda je ten směr inkluze dobře promyšlený, zda bude prospěšný nejen pro ně, ale zejména pro děti. Jestli nedojde k nějakému násilnému přesunu dětí do nepřipraveného prostředí. To jim člověk nevysvětlí, že právě zájem dětí je to, co jsme měli na zřeteli.

Pak je tam obava nebo strach ze změny nějakého zasetého systému, který je nějak rozumně usazen, kde rozumím tomu, co se děje. Dává mi to nějaký smysl. Jsem přesvědčen o tom, že tu práci dělám dobře. Ovšem může tam být také strach z toho, aby jejich práce nebyla znevážena, aby to, co dělali do této doby, nebylo nějak zásadně zrelativizováno a znehodnoceno. Ale inkluze předpokládá právě spolupráci a sdílení toho, co speciální pedagogové, psychologové a učitelé umějí a vědí. A zejména postupné přelévání toho know how do běžných škol, kde služby poradenských pracovníků a speciálních pedagogů velmi chybí. Protože pracovníci Speciálních pedagogických center nemají kapacitu tak rychle reagovat na poptávku, která se k nim ze škol hlásí.

A myslíte si, že ministr Dobeš naslouchá těmto hlasům nebo že na to spíše nemá názor?

Nevím, jak moc komu naslouchá. Spíš si myslím, že v tom jeho náhledu je jistý chaos, do určité míry i populismus. Máme velký dluh vůči znevýhodněným romským dětem, k dětem s těžkými zdravotními handicap, vůči dětem s onkologickými onemocněními, ale také vůči dětem cizinců, které nenačázejí dostatečnou podporu při svém vzdělávání v českých školách.

A tohle všechno jsou témata, která si zaslouží urgentní zájem ministra, i když nejsou všechna úplně líbivá pro širší veřejnost.

Vyhláška ministerstva školství upravuje tzv. diagnostický pobyt žáků v základních školách praktických, jehož účelem má být odhalení příčin školního selhávání, resp. problémů ve vzdělávání žáka. Co si o tomto opatření myslíte?

Jedná se o diagnostický pobyt, který prošel vyhláškou. Je až na dobu šesti měsíců. Já se domnívám, že to není přijatelné. Systém totiž není příliš prostupný a je málo dětí, které, když se ocitnou mimo ten hlavní vzdělávací proud, vrací se do základních škol. Po diagnostickém pobytu většinou zůstávají ve speciálních školách nebo v základních školách praktických.

A do budoucna to vidíte jak?

Ted' mám opravdu velkou skepsi po tom, co se skrze média dostává na veřejnost, tam mě ministerstvo školství poměrně léká. Výchova k národní hrdosti, nesmyslné bojkotování sexuální výchovy a nesystematické překopávání vytvořených rámcových vzdělávacích programů, pro mě netransparentním způsobem, kdy pedagogičtí odborníci již nemají kurikulární reformu v rukách a nevíme, kdo a jak bude vybírat pedagogy, kteří o tom budou rozhodovat. Odmítání rámcového vzdělávání je tak zásadní změna, že by měla probíhat skutečně za transparentní veřejné diskuse a konsenzem odborníků. Protože posouváme další generace směrem, o kterém by neměli rozhodovat jednotlivci, ale měla by se na to téma vést diskuse spolu s odborníky.

Lekají mě i pro mě nesrozumitelné změny ve struktuře ministerstva školství a to, kdo obsazuje ty nejdůležitější pozice. Veřejnost by plánované změny měla sledovat a do diskuse vstupovat. Musí se taky pracovat s regiony, protože ty jsou zřizovateli škol, kraje, obce. Tam je obrovský potenciál vzdělávací reformu ovlivňovat konstruktivně a efektivně. Ohledně reformy se musí hodně pracovat i s lidmi na těchto pozicích a také jim zprostředkovávat příklady dobré praxe.

Nezdá se vám, že se poté, co se nastartovaly změny na ministerstvu školství, nyní vrací situace o dvacet let zpátky?

Taky někdy mám ten pocit maličko, ale spíš ne. Něco se rozjelo. Minimálně vznikly strategie, které řekly, kudy bychom mohli jít. Nevznikaly na zelené louce, ale v diskusi s lidmi z odborné veřejnosti, s lidmi z terénu. Myslím si, že to už se neztratí. Ale mám občas reálné obavy a strach z toho, co se teď děje. S tím, co se bude učit ve školách a jaká další podivná zadání se budou nést z ministerstva směrem k učitelům a ředitelům škol.

Saša Uhlová

Lukáš Houdek

K čemu je dobrá Agentura?

Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách si nechala společností SocioFactor zpracovat zhodnocení své dosavadní činnosti ve třinácti pilotních lokalitách. Hodnotilo se zde působení Agentury od jejího vzniku. V hodnocení dopadla průměrně, přičemž hůře byla agentura hodnocena v počátečním období, po jejím založení tehdejší ministryní pro lidská práva Džamilou Stehlíkovou. Lépe byla hodnocena její práce v poslední době, kdy do čela agentury nastoupil Martin Šimáček.

O Agentuře se hovoří velmi často, přitom vlastně mnoha lidem nebylo zpočátku zřejmé, co vlastně může v jednotlivých lokalitách dělat. Jak bude fungovat a jakým způsobem bude situaci v regionu zlepšovat. Evaluace ukázala, že právě toto je hlavním důvodem, proč zpočátku nefungovala tak, jak by měla.

Vedení Agentury a jejím pracovníkům se totiž nezdařilo jasně sdělit, jak bude v obcích působit a jakým způsobem bude pracovat. Proto, celkem pochopitelně, v mnoha obcích očekávali, že bude rozdělovat finanční prostředky. Toto očekávání bylo v počátcích podpořeno i samotnou Agenturou, neboť tehdy nebylo vlastně úplně zřejmé, jak bude její práce v praxi skutečně probíhat. Zklamání, které následovalo ve chvíli, kdy se ukázalo, že se nebude jednat o rozdělování peněz, bylo velké a podle evaluační zprávy právě to způsobilo pomalý rozjezd Agentury a ztrátu důvěry v mnoha lokalitách: „V některých lokalitách je sestaveno lokální partnerství jako orgán

primárně schvalující záměry a posvěcující jejich financování. No a zjištění, že tímto způsobem nemůže Agentura aktivity financovat, následně vyvolává vlnu hněvu a destrukce, která válcuje chabé spouštějící se procesy. Na konci roku 2008 Agentura stahuje z lokalit lokální konzultanty a řada aktérů, původně spolupracujících, se proměnila v zavilé kritiky. Vlna lokálních konzultantů, kteří nastupují nově do takto zdevastovaného prostředí, musí překonávat nedůvěru a rozčarování, a čelí jim de facto až do současnosti. Jak vidíme, paradoxně si jednu z největších překážek vytvořila Agentura sama,“ píše se v evaluační zprávě.

Jak tedy vlastně Agentura funguje?

Důvodem počátečních přešlapů byla nejasná koncepce a pojetí práce Agentury. Podle Daniela Topinky ze společnosti SocioFactor měla být intervence lépe připravena. Evaluační zpráva tuto zásadní chybu podrobně rozebírá, neboť podle ní: „Agentura prohodila příliš velký časový úsek hledáním sama sebe a místo strukturovaného vstupu se potýkala s důsledky svých slibů, ambicí, nepřipraveností intervence, absencí metodického a organizačního vedení.“

Dnes je tedy už zřejmé, že Agentura nerozděluje finanční prostředky. Co je tedy jejím úkolem? V obecné rovině je to šíření příkladů konkrétní fungující praxe, která pomáhá sociálně vyloučeným k opětovnému zařazení do společnosti. Například odpovědné zadávání veřejných zakázek měst, ve kterých žadatelé vyhrazuji deset procent pracovních míst pro dlouhodobě nezaměstnané. Vznik sociálních firem, úspěšná aplikace dostupného bydlení, komunitní centra poskytující pracovní, dluhové či jiné zpravodajství. K tomu používá Agentura různé nástroje. Hlavní je tzv. lokální partnerství. To v praxi probíhá tak, že se pravidelně několikrát ročně scházejí zástupci

samosprávy, státní správy, neziskového sektoru a dalších aktérů, kteří jsou nebo mohou být angažováni v procesu sociálního začleňování v obci. Společně připravují strategické plány a konkrétní projekty pro podporu sociálního začleňování. Agentura také vypracovává situační analýzy, což jsou podrobné výzkumy, které shrnují stav lokality a potřeby jejích obyvatel v oblastech bydlení, vzdělávání, zaměstnání apod. Tyto analýzy tvoří základ pro následující fázi práce v lokalitě, kterou je příprava strategického plánu.

Strategické plány jsou závazné rozvojové dokumenty, na jejichž přípravě se podílejí všichni členové lokálních partnerství. Obsahují souhrny potřeb lokalit získané ze situačních analýz a návrhy konkrétních opatření a projektů, které přispějí k jejich naplnění. Na jeho přípravě se podílejí všichni členové lokálního partnerství, většinou rozdělení do tématických pracovních skupin. Plnění strategického plánu je následně monitorováno a plán je zpětně aktualizován a revidován.

Dalším nástrojem je projektové poradenství, které Agentura poskytuje všem partnerům v lokálním partnerství, aby dokázali čerpat prostředky z evropských strukturálních fondů. Jde především o podporu při vybírání vhodných dotačních titulů, přípravě projektových záměrů i žádostí.

Motor změny sociálních politik

Existují nějaká čísla, která by ukazovala, zda je činnost Agentury úspěšná? Agentura nevykazuje jasné výsledky, které by se daly kvantifikovat. Měla by být spíše motorem změny sociálních politik. Když například v regionu klesne nezaměstnanost a funguje zde sociální firma, jejíž vznik Agentura podnítila, nelze tato čísla interpretovat tak, že Agentura snížila nezaměstnanost. Na míru zaměstnanosti má vliv tolik parametrů, že není jednoduché říci, zda právě jeden z nich změnu způsobil. Stejně tak na počet žáků, které se podaří včlenit do hlavního vzdělávacího proudu, má vliv také více faktorů. Proto je nesmírně obtížné vyjádřit úspěchy, kterých Agentura v jednotlivých lokalitách dosahuje. Slovy evaluátora Daniela Topinky: „Kdyby to bylo lehce spočítatelné, tak by ta evaluace byla jednoduchá. A já bych mohl v noci spát a nemusel bych přemýšlet nad tím, jak to změřit.“

Dalším problémem je hodnocení úspěchu projektů, na které Agentura pomohla lokálním institucím a organizacím dosáhnout. Velká část projektů je teprve v běhu a rovněž není jednoduché jejich úspěšnost měřit. Trvá totiž nějakou dobu, než se výsledky působení projektů projeví.

Činnost agentury je primárně zaměřená na výkon veřejné zprávy, nikoli na terénní práci. To také znamená, že nepřináší rychlé a snadno měřitelné výsledky. Jejím cílem je změnit současnou situaci tak, aby se v lokalitách začalo s problémy něco dělat. Je to běh na dlouhou trať. Nejprve je třeba vytvořit situační analýzu, pak následují další kroky, ale hlavně nemůže substituuovat činnost samospráv.

Argumentům, které svědčí o obtížné evaluaci Agentury a zejména pak úspěšnosti začleňování sociálně vyloučených, oponuje Ivan Gabal. Uvádí příklad škol, které vzdělávají žáky ze sociálně vyloučených lokalit a kde je dvacet procent romských žáků, kteří jsou svými učiteli hodnoceni jako nadprůměrní. Tito žáci vykazují dobré výsledky, mají rodinné předpoklady, vzdělanostní předpoklady, výkonové i intelektuální předpoklady, aby studovali na středních školách, ze systému však přesto vypadávají. Proto by si mělo ministerstvo školství jasně stanovit, kolik romských dětí se má objevit v horizontu tří až pěti let na středních školách, aby bylo možné je tam „prorazit.“ A Agentura by podle něj „v jisté defenzivě k resortu školství neměla z čísel ustupovat,“ přestože se ministerstvo takovému hodnocení brání.

Někde to funguje, jinde ne

Drahomíra Miklošová, starostka obce Obrnice, začala prosazovat celou řadu opatření ke zlepšení soužití Romů s majoritou ještě v době, kdy s Agenturou nespolečně pracovala. Nicméně (nebo možná právě proto), velmi oceňuje možnost spolupráce a tvrdí, že obci významně pomohla. Přispěla k profesionalizaci jejího přístupu, protože jak starostka přiznává, předchozí činnost dělala „laicky, selským rozumem“. Lokální partnerství pomohlo dát dohromady celou řadu členů: školy, školky, neziskové organizace, městskou policii, státní policii, místní hasiče, sociální odbor z Mostu, a to pomohlo dobře definovat problémy, které obec sužují. V podobném duchu hovoří i starostka obce Teplá, Jana Čížková, která agendu převzala po svém

předchůdci, se spoluprací s Agenturou je však také velmi spokojená. Příklad Obrnic a Teplé ukazuje, což potvrzuje i evaluační zpráva, že je důležité, aby ze strany aktérů v dané lokalitě byla vůle spolupracovat. Agentura vlastně jen pomáhá činnost koordinovat, propojovat jednotlivé subjekty, měnit a profesionalizovat přístup. Pokud vůle v dané obci schází, nemůže ji Agentura nahradit.

Dopady činnosti Agentury jsou podle evaluace největší v oblasti sociálních služeb, značné také v oblasti vzdělávání, bydlení a částečně i bezpečí. Nejmenší jsou v oblasti zaměstnávání a zdravotní péče. Problematický je rovněž nižší dopad v oblasti zaměstnávání. Vliv na to prý mají dle evaluace „nepříznivé podmínky na lokálních pracovních trzích, dále obtížná zaměstnatelnost sociálně vyloučených osob a celkově nižší odvaha (obecně) se pustit do této oblasti.“

Na předních příčkách se v hodnocení celkové užitečnosti intervence Agentury umístily lokality Litvínov, Cheb, Most, Přerov, dále ještě nadprůměrně hodnocené Šluknovsko, Broumov, Roudnice nad Labem. Průměrnou užitečností byly obdařeny lokality Ústí nad Labem, Břeclav a Brno. Podprůměrné výsledky jsou v lokalitách Jesenicko, Slezská Ostrava a Holešov.

Neúspěch v některých lokalitách lze zřejmě přičíst především promarněnému času, který dle evaluační zprávy „může pokrývat v některých místech až polovinu časového úseku, který byl pilotním lokalitám určen. Můžeme zde hovořit o systémovém selhání.“ V mnohých také není zcela jasná návaznost na místní potřeby. To jsou asi největší nedostatky, kterým se však, jak se zdá, Agentura v nových lokalitách dokáže vyhnout, neboť se alespoň částečně poučila z předchozích chyb a její metodika a nabízená spolupráce již mají jasnější kontury. Napomoci tomu může právě i zveřejněná evaluace.

Agentura sociálního začleňování (v romských lokalitách?)

Řada Romů kritizuje skutečnost, že ač z názvu Agentury podle nich vy-

plývá, že by měla pomáhat zejména Romům, nejsou Romové zastoupení ve vedení Agentury. Monika Šimůnková hovořila při prezentaci evaluace o tom, že navrhne, aby se dovětek „v romských lokalitách“ z názvu vypustil. Podle Martina Šimáčka by se v takovém případě nezměnil samotný předmět činnosti. V diskusi při prezentaci evaluace dále zdůraznil, že zhruba polovina Romů, kteří žijí v České republice, pomoc nepotřebují. A to proto, že jsou začlenění do společnosti a nejsou sociálně vyloučení. Na problém by podle Šimáčka mělo být nahlíženo jako na kombinaci sociálního problému a etnického znevýhodnění a to i proto, aby se neotevíral prostor názorům, že je to jen jakási „romská věc“, kterou by si Romové měli řešit sami.

Na kritiku, že Agentura nezaměstnává Romy, odpověděl Šimáček tím, že pozice lokálních konzultantů jsou mimořádně náročné. Mělo by se jednat o manažery, kteří rozumějí procesům plánování, kteří zároveň dokáží mediovat, vyjednávat a v každé oblasti sociálního začleňování znají alespoň základy a v některé z nich jsou odborníci. Najít vhodné osoby, které by splňovaly všechna tato kritéria, je mimořádně náročné. Šimáček dle vlastních slov dělá vše pro to, aby tyto pozice obsazoval Romy, není však jednoduché je najít. Jako úspěšný příklad jmenoval Alexandra Olaha, který je „jedním z nejkvalitnějších a nejschopnějších lokálních konzultantů, které Agentura má.“ Ovšem ústřední a jediné kritérium pro výběr zaměstnanců je podle něj odbornost, takže pokud se nenajdou další Romové, kromě dvou, jež Agentura zaměstnává, kteří by splňovali všechny přísné podmínky, tak žádné další Romy prostě nezaměstná.

Zde se zřejmě nepodařilo lidem, kteří jsou v čele Agentury a zejména pak těm, kteří ji koncipovali a vytvářeli, dostatečně jasně definovat cílovou skupinu. Tak, aby to bylo pochopitelné pro všechny. To je sice nesmírně složité, neboť se v médiích, ve vládou schvalovaných materiálech i v běžné řeči často opomíjí skutečnost, že Romové nejsou automaticky sociálně vyloučení a naopak, že sociální vyloučení se netýká pouze Romů. Působení Agentury se týká primárně sociálního vyloučení bez ohledu na etnicitu a nemá sloužit jako orgán zastoupení Romů. Nemůže nahrazovat iniciativy Romů, kteří by chtěli vytvářet platformu pro jednání s vládou. Takovou platformu totiž stát Romům nezřídí. Ta se musí zrodit z občanské společnosti.

Ve školce jsme rádi

Jiří Sláma

Vstávání do zasmušilého podzimního dne nedělá nikomu přílišnou radost. V rodině Jany Balážové a Davida Šarišského je však již od rána veselo. Jejich dvě malé děti Tobiáš a Laura se chystají do školky. Od rozednění pobíhají po celém bytě a jejich rozespalost rychle mizí. Maminka Jana jim pomáhá s oblékáním a tatínek David dohlíží na čištění zubů. Menšímu Tobiášovi přidržuje kartáček. Čas ráno ubíhá rychleji než jindy a děti už se musejí jít obouvat do předsíně. Venku prší, tak starostlivá matka přidává ještě jednu vrstvu oblečení navíc. Děti zachumlané v pláštěnkách a bundách pak rychle vede na zastávku autobusu. Vystupují o několik kilometrů dál. Školka v ulici Stolzova, do které míří, je trochu odlišná od jiných brněnských zařízení. Navštěvuje ji několik dětí z národnostních menšic. Spolu si pak hrají a učí se od sebe navzájem malí Češi, Romové nebo Vietnamci. Děti se tak od útlého věku zbavují xenofobie a předsudků. Jana Balážová sem vodí děti ráda. Školka je blízko a je nadstandardně vybavená. Oblíbený je například vestavěný počítač upravený pro děti, které ještě neumějí číst. Tobiáš se od něj nemůže odtrhnout a učí se rozeznávat předměty a tvary. Laura zase nejraději kreslí, či si hraje na prodavačku ve školkovém „obchodě“. Den rychle ubíhá a je čas jít zase domů. Maminka Jana pomáhá svým ratolestem do bot a za doprovodu nesčetných mateřských něžností si je odvádí. Jeden obyčejný den skončil, ale zítra se děti těší, že zažijí zase něco nového.

Muzeum romské kultury slaví dvacet let!

**Tat'ána Bártová Pavelková,
Michal Schuster**

Muzeum romské kultury v průběhu celého letošního roku oslavuje svoji dvacetiletou existenci. Právě v říjnu jsme si toto výročí připomněli dvěma akcemi - slavnostním koncertem 19. 10. a dočasnou výstavou s názvem Pod lupou. 20 let Muzea romské kultury, která byla otevřena 20. 10. 2011 a potrvá do 18. 3. 2012. Za dvacet let existence prošlo výstavami a akcemi muzea přes 150 000 návštěvníků, bylo uspořádáno na šedesát pět vlastních i vypůjčených výstav, bylo získáno přes 30 000 sbírkových předmětů, přes 6000 knižních svazků do muzejní knihovny a počet zaměstnanců narostl z původních tří na dnešních dvacet tři.

Jaké ale byly počátky muzea? Myšlenka vzniku romského muzea nebyla na počátku devadesátých let dvacátého století žádnou novinkou. O jeho založení se pokoušel již Svaz Cikánů-Romů (SCR), který působil v letech 1969–1973 jako vůbec první oficiální romská organizace u nás. Na počátku sedmdesátých let probíhaly – především díky snahám promovaneho historika Bartoloměje Daniela – první terénní výzkumy na Slovensku, zaměřené na dokumentaci života v romských osadách a romského kovářství. Z té doby pocházejí také první sbírky, které byly v době trvání SCR umístěny v improvizovaném depozitáři. Z těchto sběrů a vypůjčených předmětů byla v říjnu 1970 zorganizována v Brně výstava „Hart'ikáni búi – Romské kovářství“. K založení muzea však nedošlo, neboť v roce 1973 byla činnost SCR pozastavena, a s tím byla na skoro dvacet let zmrazena i myšlenka vytvoření samostatného romského muzea.

Iniciativa pro založení podobného muzea byla obnovena až v roce 1991, kdy byla registrována Společnost pro založení romského muzea. Tato nevládní nezisková organizace sdružovala romské i neromské odborníky a osobnosti. Zakládajícími členy této společnosti byl Bartoloměj Daniel, Karel Holomek, Eva Davidová a Jana Horváthová, tehdy Holomková. Muzeum v té době také získalo dnešní název, a to Muzeum romské kultury. Od roku 1991 do roku 1994 sídlilo muzeum v jedné, později ve dvou provizorních kancelářích. Poté se několikrát stěhuje, žádné z prostor však nejsou plně vyhovující. Teprve v roce 2000 se muzeum mohlo přestěhovat do samostatné budovy na Bratis-

lavské ulici, která v sobě mohla zahrnout nejen výstavní prostory pro dočasné výstavy a vyhovující depozitáře pro sbírkové předměty, ale i pracoviště pro větší počet zaměstnanců. Nové prostory také umožnily zahájit práci na budování stálé expozice a vytvořit reprezentativní knihovnu se studovnou.

Jednou z hlavních náplní byla od počátku sbírkotvorná, dokumentační a výzkumná činnost, která se zaměřovala na záchranu duchovní i materiální kultury Romů. Teprve na základě nashromážděných poznatků a sbírek mohla začít i výstavní činnost. Proto byly výzkumné cesty od počátku existence muzea jednou z nejvýznamnějších aktivit. Díky cestám do terénu se podařilo nashromádit velký počet předmětů do vznikajících muzejních sbírek. Sbíraly se však nejen hmotné artefakty, ale pořizovalo se také velké množství audio, foto a video nahrávek, které dokumentují tradiční hudbu, řemeslné postupy nebo rozhovory s pamětníky různých historických událostí. Na počátku se cesty soustředily především na území bývalého Československa, postupně se region těchto výzkumných cest rozšiřoval. K dnešnímu dni proběhly muzejní výzkumné cesty také do Polska, Rumunska, Bulharska, Finska, Německa či Rakouska.

Z nashromážděných sbírek bylo možné hned od počátku devadesátých let pořádat dočasné výstavy. Zpočátku se tyto aktivity realizovaly většinou ve spolupráci s jinými institucemi, což bylo způsobeno především nedostatkem vlastních výstavních prostor. Již v roce 1992 byla uspořádána výstava „Romové v Československu“, která se konala v prostorách Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně. V roce 1997 pak byla vytvořena výstava prací neprofesionálních romských výtvarníků „E luma romane jakhenca – Svět očima Romů“, která je jako putovní výstava muzea stále vysílána do různých institucí u nás i v zahraničí. V průběhu let pak počet dočasných a putovních výstav narůstal. Díky přesunu muzea do budovy na Bratislavské mohla také začít práce na stálé expozici „Příběh Romů“. Od roku 2005 se postupně zpřístupňují jednotlivé sály expozice a na konci letošního roku bude expozice slavnostně otevřena v celém svém rozsahu.

Nedílnou součástí aktivit muzea je také zaměření na téma holocaustu Romů za druhé světové války. Během čtyřiceti let komunistického režimu bylo toto téma tabuizováno, a veřejnost tak měla jen minimální možnost se o této fázi romských dějin dozvědět. Muzeum se proto soustavně věnuje výzkumu, vzdělávání a připomínání romského holocaustu. Na poli výzkumu shromažďuje muzeum písemné, fotografické i jiné materiály, nahrává výpovědi pamětníků a od roku 1998 pomáhalo romským přeživším a pozůstalým při procesu odškodňování. V rámci připomínání genocidy Romů muzeum publikuje odborné články, podílí se na vydávání knih a ve spolupráci s dalšími institucemi vytvořilo film „...to jsou těžké vzpomínky“. Dosud jedinou stálou výstavou na toto téma je jeden ze sálů stálé expozice MRK „Příběh Romů“. K připomínce romských obětí holocaustu muzeum také dvakrát ročně pořádá pietní shromáždění: 7. března k připomínce prvního

hromadného transportu Romů z Brna do Osvětimi a 21. srpna k uctění památky prvního hromadného transportu vězňů z bývalého protektorátního tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu.

Vzdělávání o romském holocaustu zajišťuje ve spolupráci s muzejním historikem lektorské oddělení muzea. Základním, středním i vysokým školám jsou nabízeny přednášky, interaktivní workshopy, animace a besedy s pamětníky. Muzeum na tomto tématu spolupracuje také s Židovským muzeem, Památníkem Terezín a s o. p. s. Živá paměť. Kromě tématu romského holocaustu zajišťuje lektorské oddělení celkově práci s dětmi a studenty. Kromě programů pro školy ve stálé expozici i doprovodných programů k jednotlivým dočasným výstavám se pak důležitou součástí stala práce s romskými dětmi z okolí muzea. V muzeu působí Dětský muzejní klub, kde řada dobrovolníků zajišťuje chod volnočasových kroužků a doučování pro až padesát dětí. V poslední době se také aktivně angažuje na poli desegregace romských dětí ve školách, což je umožněno především díky grantu od Roma Education Fund.

Ač je dvacetiletá historie jednoho muzea vlastně poměrně krátkým časovým úsekem, je přesto nemožné shrnout všechny aktivity na omezený počet těchto řádků. Snad vás tedy alespoň tato krátká rekapitulace zaujala natolik, abyste se do Muzea romské kultury vydali osobně. Přijďte se podívat na výstavu „Pod lupou“ mapující právě dvacetiletou historii našeho muzea nebo na stálou expozici „Příběh Romů“, která bude v dokončené podobě slavnostně otevřena 1. prosince tohoto roku. Budeme se těšit na viděnou na Bratislavské ulici 67 v Brně!

**MUZEUM
ROMSKÉ
KULTURY**

Dvojí pohled

– několik zamyšlení na téma etnická hudba

Kateřina Andršová

Již řadu let sbírám nahrávky s hudbou různých národů a etnik z celého světa. Při pořizování nahrávek se snažím, aby hudební projevy na nich zachycené byly co nejautentičtější, a aby k žádné z nich nechyběl solidní bukletek se zasvěceným výkladem nebo popisem okolností, za nichž byla nahrávka pořízena. Opravdovým svátkem pak pro mne jsou setkání s nositeli té či oné kultury. Vyptávám se na muziku a zajímá mě, jak oni vnímají nahrávky, které pořídili etnomuzikologové více či méně zvukových jmen. Jak autenticky jim znějí a jak sami takovou hudbu klasifikují.

Poprvé jsem si všimla diametrální odlišnosti náhledů na autentickou hudbu u alba s hudbou Paštunů z Afghánistánu. Nahrávka je z francouzské kolekce „Centre national de la recherche scientifique et du musée de l'homme“ (Národního centra vědeckého výzkumu a muzea člověka) a vyšla v řadě „Le chant du Monde“. Kritika byla nečekaně ostrá: „Takovouhle hudbu vůbec neznám. To se u nás nehraje. A jak to zpívají? To není jazyk Paštunů! U nás se hraje tohle...“ A z mobilu zazní orientální melodie smíšená se západoevropským popem. Jazyková bariéra mi

tehdy zabránila dozvědět se o „té pravé afghánské hudbě“ víc. Podobnou zkušenost jsem udělala i u našich vietnamských známých. Nejprve mi vyprávěli o tom, jak je pro starší generaci důležitá tradiční hudba (dân tộc) a kritizovali „bezobsažnou“ popovou hudbu, kterou poslouchají mladí.

Zajímalo mě, co řeknou na moje alba se zaručeně autentickými nahrávkami vietnamské hudby. Dotáhla jsem do obchůdku s oblečením baťůžek s rozmanitými nahrávkami: od klasické hudby, která je pochopitelně zvukově podobná čínské hudbě, protože se pod jejím silným vlivem vyvíjela, přes nahrávky lidové hudby některých z 53 etnik žijících ve Vietnamu, až po záznam budhistického pohřebního obřadu.

V krámku se rozhostilo ticho. Prodávač polkl a pronesl tiše: „To už je MOC dân tộc.“ Chopil se mobilu a ptá se: „Máš bluetooth? Nahraju ti, čemu my říkáme „dân tộc“.“ Pouští ukázky. Z mého úhlu pohledu jasná „popina“. Nechápu, v čem je hudební rozdíl mezi dân tộc a popem, který poslouchají mladí. Zapisuji si na kousek papíru čísla písniček a překlady textů. „Tahle písnička je skvělá, tam se zpívá o válce ve Vietnamu, slyšíš, tady je kus americké melodie, zpívá se tu běžte pryč z naší vlasti... tahle písnička se jmenuje Saigon a vypráví, jak to tehdy bylo. Nebo tahle je o kráse hor a o těžkém životě doma, štěstí je třeba hledat jinde ve světě... Opouštím domov, ale mám ho pořád ve svém srdci.“

Není vůbec řeč o hudbě, ale o textech písní. Píseň má smysl, když její text promlouvá k srdci posluchače. To je něco, co se ze západoevropské hudby částečně vytratilo. Posloucháme hudbu, ale nad textem se zamýšlíme až druhotně, dokonce nám častonevadí, když munerozumíme, protože je zpíván v jazyce, jejž neovládáme.

Zvláštní místo v mé sbírce zaujímá romská hudba. Je to mimo jiné i proto, že máme s manželem mezi Romy mnoho přátel a známých. Na začátku našeho přátelství s mladou dvojicí z Rumunska jsem o hudbě, kterou poslouchají rumunští Romové, nevěděla nic. Chtěla jsem je potěšit. Vy-

táhla jsem Taraf de Haidouks a Fanfare Ciocarlia. To jsou kapely, které lámaly rekordy world chartu, dostávaly do vytržení publikum snad na všech renomovaných světových festivalech etnické hudby a world music. Pyšně jsem pustila první, jaksi „neoficiální“ album s Tarafy. Nastalo známé ticho.

Po první písničce „Fanfare Ciocarlia“ se náš přítel neudržel a trochu opovrživě pronesl „Kado i musica tzaraneski“ - To je hudba „chrapounů“, tj. kterou hrají vesničané. Vytáhl mobilní telefon a pustil mi „manele“. Významně pronesl: „Kado i musica romayi“ To je romská hudba! Pouštěl mi jednu písničku za druhou a překládal. Opět šlo především o texty, o aktuálnost. „Kado i traio romano, o Roma chan, d'ilaban, khelen, čoren, mangel, train andi sea luma, si barvale, čore, charane, nasul...“ - To je romský život, Romové jedí, zpívají, hrají, tancují, kradou, žebrají, žijí v celém světě, jsou bohatí, chudí, dobří i špatní... Několik let jsem pak od něj dostávala nové a nové nahrávky. Každá písnička byla už po několika měsících stará. V romských nahrávacích studiích v Timișoafe již řadu let chrlí jedno hitové album za druhým. Není bez zajímavosti, že tato obrovská produkce jde zcela mimo světové žebříčky hitparád.

A přesto. Co do počtu napůl pirátsky vydaných kompaktů jistě předčí i některé světové labely. Manele na tisíce způsobů.

CD, MP3, a DVD se svatbami pořádané nejbohatšími romskými rodinami jsou ke koupi snad na všech balkánských trznicích, a to nejen v Rumunsku, ale i v okolních státech. Nejdůležitější je jedno: aktuálnost. Písničky musí být ze života. Za podobnou zkušeností nemusíme ovšem ani chodit do Rumunska. Kolik kazet a kompaktů vydal na Slovensku Senzus, Koro Pavlocistar, Riko, Dáša, Senreiovc, Tino Gypsy a jiní? Romistka Milena Hübschmannová zavedla pro tuto produkci pojem „rom pop“. Čím se liší kazeta od kazety, nahrávka od nahrávky? Jsou to opět především texty, které oslovují. Částečně vycházejí z idiomů romského folklóru a částečně se dotýkají současné životní reality a promlouvají k duši posluchače. Romové se netrápí s autorskými právy. Když je zaujme nějaká písnička nebo část melodie, přetvoří si ji po svém. Podloží ji vlastním textem, trochu upraví melodii, přidají pár akordů, aby to znělo „více romsky“. Jedna písnička osloví v těžkých chvílích, jiná rozveselí a povzbudí k tanci.

Poslední hudební zážitek, o který se chci podělit, je pokusem o náhled jakoby z druhé strany.

Lukáš Houdek

Před několika lety jsme byli se studenty v jedné romské osadě na Spiši. Bylo nádherné letní počasí a úplně vyzývalo k opékání vepřových žebírek. Nakoupili jsme jich pořádné množství, k tomu pivečko, nezbytné laciné víno „Sladkou paní“, a pro děti limonády. Studenti s dětmi nanosili dříví, rozdělali oheň a zakrátko se u ohně sešla značná část osady. Došlo také na „písničky u táboráku“. Romští hoši hráli a zpívali jejich písničky, naši studenti zase ty naše. Jeden student hrál na kytaru obzvlášť skvěle. Zpíval písničky známých českých písničkářů od folkových i rockových kapel. Zaposlouchala jsem se do jejich textů. A mně to najednou připadalo v tom prostředí úplně absurdní. Všude kolem stáli lidé, kteří denně vynaložili značné úsilí, aby si zajistili základní životní potřeby. Jejich svět i životní styl byl diametrálně odlišný od toho našeho. Z tohoto úhlu pohledu mi texty našich písniček zněly jako z Marsu: „Uprostřed mých podzimových nálad, těžko budu optimismem sálat, smutně hledím na Šárku, jak pouští cirkulárku, zrovna jsem ji chtěl o ruku žádat...!“

Napadlo mě tenkrát, že s písničkami je to podobné jako s květinami. Každé se daří v jiném prostředí, každému se líbí jiná, a když nechceme, aby zvadla a zanikla, musíme se o ni starat. Některé květiny nám ozdobí stůl jen na pár dní a o jiné pečujeme v hudebním květináči celá léta.

Nemenná krv

Lenka Jandáková

„Kniha má názov **Nemenná krv**, pretože pokiaľ Rom jakkoliv, ať už študiuje, pracuje alebo inak, dosiahne vo svojom živote úspechu, nemal by nikdy zapomenúť na to, že je Rom.“

Ladislav Tavalí

Ladislav Tavalí sa v autobiografickej vzpomínkovej próze vracia do leta roku 1963. Jano sa po prázdninách chystá na strednú školu do Čech, keď ho zaujíma jediné – naplno si užiť s partou kamarádov, detí z osady, každý deň. To obnáša vymysleť zábavu, nejlépe na nečie účty, užiť otcovskému výprasku, ale i si obstarat prívýdelek, aby bolo na sladkosti a nedelňu kino. Prostredníctvom rozhovorov, v nichž rieši spory a vzájomná nedorozumenia, poznávame nejen povahy a smýšľania hlavných protagonistov, ale také autorovu predstavu o spoločenských pravidlách, jimiž by sa Romové mali opäť riadiť. Priamo pak Tavalí konfrontuje a dopĺňa pohľad detského hrdinu skrz občasné hodnoty a vysvetľujúci vsuvky, z nichž promlouvá autora životná skúsenosť.

Tavalího tematicky pestré knihy spojuje zámer uchovať materinský jazyk, romskú kultúrnu identitu a napomoci vzájomnému národnostnému porozumeniu. To všetko sa mu v nich darí bez zvyšku.

O džukel taj o ló

Még jék óra nima nassáhi. O Bakro, Džukel, Thúlo taj o Kálo, má uzo temetó - prahuno than terdingerenahi. Užarenahi ole buteren. Ája o Kído, Tirmo taj i Pacaja. O Micela ole Janoha naále avka sig. Adana uppe lende čepo site užarde. „No čhavóralen.“ O Bakro vígig len dikja, taj phalla: „Délóreha, džas!“ Sar ki jékóra sáhi. O kham akánig sáhi legzoraleder. Láche pekelahí. Džanahi préku o temetó – prahuno tahn, kana o Jano phalla: „Čhavóralen adá naóla lácho. Site pále džasa caklengé. Site amenca le džas páni.“ „Čáčo hi.“ Sa odá phende. O Džukel, Thúlo, Micela, Jano taj o Pacaja pále nášte caklengé. Line literesne cakle, ando temetó len uze hanig thode. Cidinde ánde páni. Kana adá kerde, géle dureder. Préku géle o Cirkó taj má uppo Dánoši sléhi. Odoj, andar i bár ári nášta džukel. Taj nášel sar ki lende. No akánig save danderela? O Čhavóre sar kas kaštune pre hi, terdine. Ni jék nadžanda te džan ni ánglal taj ni pála. Jekvarsá so dikhen, o džukel terdól, ando than pet irinel andá, onďa. Adá taj sohi? O čhavóre akánig dikle and Tirmoskero va i gumipuška. Odá naužarda. Kana o džukel sar ki lende nášelahi, ári la liňa andar i potisi. Te o bára andi potisi sáhi, levinda. Ole džukle ando šero trefinda. Važdá odá terdiňa. Sar odoj teđonahi, prádol ári bárjakeró vudar. Bare víčingeribna avel ári o gádžo. Még o džukel avelahi sar ki lende, ój ande bár garudo sáhi. Ón le nadikle. De kana o džukel terdiňa, ári ája te ój andar i bár. Uppe lende víčingerelahí. Taj dosta erdevóne.

Ladislav Tavalí: Nemenná krv/ O rat pe naparuđol, vydalo o. s. Luluď s podporou Ministerstva kultúry SR, Literárneho fondu, zastupiteľu a podnikateľu obce Sládkovičovo, Bratislava, 2007, 254 str.
Více o autorovi naleznete v Romano džaniben 2/2010.

Ladislav Tavalí (15. 9. 1948) sa narodil v jihoslovenském národnostně smíšeném městě Sládkovičovo. V 15 letech odešel na studia do Čech (Vojenská hudební škola Váta Nejedlého v Roudnici nad Labem), ale pro nemoc je nedokončil. V TOS Galanta se vyučil soustružníkem, po absolvování základní vojenské služby pracoval jako řidič moto-

rových vozidel. Do roku 1990 žil s rodinou v Seredi, v roce 1998 odešel do invalidního důchodu. Žije v rodném Sládkovičově, kde se věnuje literární tvorbě. Debutoval v roce 2007 knihou Nemenná krv/ O rat pe naparuđol, následovala kniha povídek Život rómských dětí/ Romane čhavórengero dživibe (2008), román ze současnosti Šúko a Apolka/ O Šúko taj

Ladislav Tavalí

NEMENNÁ KRV

LULUĐ
2007

Pes a zárobok

Ešte nebola ani jedna hodina a Bakro, Džukel, Thúlo a Kálo už postávali pri cintoríne a čakali na ostatných. Prišiel aj Kýdo, Tirmo a Pacaj. Mycel a Jano neprišli tak skoro, museli na nich čakať. Keď tam boli všetci, Bakro si ich obzrel a hovorí: „Pán s nami. Ideme.“ Bola asi jedna hodina a slnko teraz pražilo najľapšie. Prechádzali cintorínom, keď Jano povedal: „Chlapci, takto to nebude dobre! Musíme sa vrátiť pre litrové fľašky, tu si potom môžeme nabrať vodu.“ Džukel, Thúlo, Mycel, Jano a Pacaj sa vrátili pre fľaše. Každý vzal litrovú fľašu, umyli ju a naplnili vodou. Keď to mali spravené, išli ďalej svojou cestou. Prešli Cyrkó (tak sa volala tá časť dediny, čo museli prejsť), už boli na Dánoši. (tiež jedna časť dediny.) Keď predchádzali cez Dánoš, vybehol zo záhrady pes a utekal smerom k nim. Koho pohryzie? Všetci ostali stáť, ako keby im zdreveneli nohy, nemohli ísť ani dopredu ani dozadu. Zrazu čo vidia? Pes sa zastavil a točí sa dokola. Podľa hlasu, čo vydával, sa zdalo, že pes plače. Chlapci si len teraz všimli, že Tirmo má v ruke prak. Ten nečakal a keď videl, že pes beží smerom k nim, vystrelil. Mal aj pár kameňov vo vaku. Psa trafil do hlavy a ten zaskviňal. Ako tam stáli, otvorili sa dvere na záhrade a vyšiel majiteľ psa. Kým pes bežal smerom k nim, on bol schovaný v záhrade, ale chlapci ho nevideli. Keď pes začal skviňať, vyšiel von a začal na nich kričať. A to celkom nevyberane.

Michal Kríž

Romská literatura a Knihovna Václava Havla

Večer současné romské literatury s autorským čtením Renáty Berkyové, Emila Ciny, Ireny Eliášové, Ilony Ferkové, Andreje Gini a Eriky Oláhové proběhne 24. listopadu od sedmi hodin v Galerii Montmartre. Součástí programu bude též zahájení výstavy fotografických portrétů současných romských spisovatelů a spisovatelek romisty Lukáše Houdka. Večerem s názvem Na vakerav me - miro jilo vakerel (To nemluví já - to mluví moje srdce) provází Karolina Ryvolová, romistka, překladatelka, autorka četných esejů o romské literatuře. Celá akce je pod záštitou Knihovny Václava Havla a dramaturgickou taktovkou spisovatele Jáchyma Topola.

Více info: vaclavhavel-library.org

Ciganski diabli v Novém Boru

Romský orchestr Ciganski diabli ze Slovenska vystoupí 9. listopadu od sedmi hodin v Městském divadle Nového Boru. Jejich repertoár vychází z cikánského, slovenského, ruského, židovského a maďarského folklóru, ale i klasické hudby. Tradiční romská hudba obohacená experimenty, nezvyklá aranžmá a nečekané kombinace, to vše lze čekat od houslistů Štefana Banyáka a Emila Hasaly, cimbálového kouzelníka Ernesta Šarkőziho, klarinetisty Zoltána Grunzy, violoncelistky Silvie Šarkőziové, violisty Jozefa Farkaše a kontrabasisty Alexandra Mihoka a Tibora Lévaie.

Více info: kulturanb.cz

Benefiční koncert v Retro Music Hall

Občanské sdružení R-Mosty pořádá 8. listopadu 2011 od 19.00 v pražské Retro Music Hall benefiční koncert pro azylový dům pro matky s dětmi v Mladé Boleslavi. Vystoupí velitelé disco scény Matěj Ruppert a Roman Holý s Terezou Černochovou ve formaci G-point Hunters, průkopníci hip-hopu Orion a Dj Mike Trafik (PSH) a lo-fi progresivní gipsy band Bitumen Beat (ex Terne Čhave). Celý výtěžek ze vstupného, které činí 149 korun, bude věnován stejně jako loni na zajištění provozu Azylového domu pro matky s dětmi R-Mosty.

Více info: retropraha.cz

POŘÁDÁ OBČANSKÉ SDRUŽENÍ R-MOSTY, POSKYTOVATEL SOCIÁLNÍCH SLUŽEB
VÝTĚŽEK AKCE POKRYJE ČÁST PROVOZU AZYLOVÉHO DOMU PRO MATKY S DĚTMI V MLADÉ BOLESLAVI

Filmový příběh „Černá Venuše“

Třetího listopadu proběhla česká premiéra snímku Černá Venuše, obracející se k počátkům historie bílého rasismu, který byl svého času významně rozvíjen novověkou vědou. Francouzský režisér Abdellatif Kechiche oživuje na plátně téměř dvě stě let starý příběh Jihoafričanky Saartjie Baartmanové. Ta na počátku 19. století přichází do Francie, kde se pod přezdívkou hotentotská Venuše stává atrakcí londýnského panoptika i objektem zájmu pařížských anatomů. „Nikdy jsme neviděli lidskou hlavu, která by se tak moc podobala opiči,“ zněl prý jeden z jejich komentářů.

V tragickém příběhu Afričanky se tak odráží dvojí forma útlatu bytostně spjatého s evropskou historií, „bílého“ a „mužského“. Film zároveň nabízí zamyšlení nad hranicemi otroctví a možností svobodného života.

Režisér Abdellatif Kechiche se narodil v Tunisku, ale vyrůstal a žije ve Francii. Tématem imigrace a vlivu cizí kultury na život jedince se zabýval i v předešlých snímcích. Černá Venuše je jeho už pátý režisérský počín.

Více info : www.acfk.cz/cerna-venuse.htm

Vychází sbírka pohádek Gejzy Demetera

Kniha Gejzy Demetera nazvaná Ráj na zemi se v listopadu dočká vydání v nakladatelství Triáda. Tvoří ji jedenáct příběhů - čarodějných, hrdinských, strašidelných i anekdotických. Jméno dostala sbírka podle prvního z nich, vyprávějícího o stvoření světa. Kostru zastoupených příběhů tvoří pohádky, které autor slýchal v dětství nejčastěji z úst svého dědy, tehdy proslulého vypravěče. Gejza Demeter tradiční příběhy vypráví s osobitostí, ale zároveň chce, aby v nich přetrval původní duch. V rozhovoru s Kateřinou Andršovou říká, že chtěl, aby bylo vidět, jak jsou příběhy velmi staré, a romský čtenář si třeba mohl říct - „tak tohle si pamatuji“. Sbírkou byla původně napsána hned dvakrát, v romštině a češtině, do tisku se nyní ale dostává pouze česká verze. Gejza Demeter léta působil mimo jiné jako novinář a spolupracovník romských periodik. Od sbírání romských příběhů k vlastnímu psaní mu nakonec pomohlo i setkání s romistkou Milenou Hübschmannovou. Některé z povídek, psaných převážně v romštině, vyšly v časopisech i knižně - ve sbírce strašidelných povídek O mule maškar amende (Mrtví mezi námi).

Více info : <http://www.i-triada.net/>

Rozhovor s G. Demeterem si můžete přečíst na stránkách www.romea.cz

Džas ko papus

Emil Cina

Do češtiny přeložila Lada Víková

Phend'om mange, hoj mušind'om te leperel ajse berša, kaj ajso lav romipen dživelas amenca, bari zijant, kana sa imar našol- ta imar chudav te vakerel.

Andro ochtovarde berša oka šel berš, dživavas mek peršo romňaha, duj čhave Lucka the o Markus. So duj imar phirenas andre škola Prahate andre Karlína. E čhaj mange kecivar phenelas, hoj kamel te dikhel le papus pre Slovensko. Le čhavege avila nilaj, cind'om o motoris Š-105 the phend'om jekhvarestar: džaha. E perši romňi sa porichtinda andro motoris the imar džas. Sig tosara samas imar pal e Praha, e rikoňi amenca, bašol the bašol, o čhave gravčinen, e romňi manca vakerel, me na šunav nič. Jekhvar zaačhil'am pre jekh parkoviskos th'a e romňi mange phenel: „Kamav tiš te dikhel drome-ha peskeres phrales, so bešel andro foros Vsetín.“ Avka esas pal lakero. O šogoris, sar amen dikhl'a, esas igen rado, e šogorkiňa thod'a chaben pro skamind the phenel: „Ča chan, ča chan.“ Vakeras pal savoreste the pal'is leske phenav: „Džas ko papus pre Slovensko.“ O šogoris duminda, hoj avil'am ke leste. Jov nisostar phenel: „Amen džas tumenca.“ Me ča porard'om o jakha the peske phenav: ta sar džaha. Jov la romňaha the mek lengere duj čhave. E šogorkiňa esas ajši šukori, sar kana bešfa andro motoris, ta sa bandžil'as pre jekh sera. Kamav lenge te phenel, hoj savore nareštuvana andro oda motoris. Našt'i lenge te odphenel, bo bi rušenas, so te kerel? Očto džene, o čhave palal lenge bešen pro khoča. Džav the džav, oda d'ives esas igen kerades. Paš o foros Poprad amen zaačhil'a pro drom o šinguno Stop. Avila ke mande, sar dikhl'a keci manuša džan andro motoris, le vasteha peske rozkerd'a o jakha the imar zoraes phenel „Ta pre Boha, keľo vas ide v tom motoru?“ E šogorkiňa, derešno manušni, ušt'il'a andal o motoris, o koľina lake ča chučkerenas the choľaha le šinguneske phenel „Šak toto je naš motor.“ Chudňa pes leha te dokerel, me pre late: „Pavlo, preač!“ O šinguno lolo andro čhama, na kamel la te šunel. Oda manuš latar esas dilino, jekhvarestar gravčinda: „Ic'te do pi...“

O šogoris andal e oblakica leske phenel: „Ďakujem“. E šogorkiňa smiroha bešfa andro motoris, e salama andro vast the imar chal. E romňi latar phučel: „Kames maro?“ Jov lake odphenel: „Pre soste.“ Džas the džas. o čhave na džanenas, sar te bešel, kamen te sovel. Raťaha savore zmožimen dogel'am Siplakate paš o foros. Kaša, inakšones Krasna nad Hornadom“.

Durkinas pro vudar, ňiko amenge na phundravel, vaj je-paš ori terd'uvahas paš o vudar. E romňi le papuskeri šunel romane lava, pal'is phundraďa. Sa ušt'ile.

La romňakero dad esas igen rado, hoj pal o berša dikhel le čhaven. O phuro takoj varekhatar strand'a paľenkica, avile tiš aver Roma, so odoj bešenas, vakeriben baro. Me le čhavege rozkerd'om andro motoris o tian, kaj te soven. Vaj trin orendar kijo tosara amenge e phuri kerd'a o than andro kheroro, sar me dikhl'om keci manuša odoj soven, phend'om: „Sovana andro motoris“ the avka esas.

Tosara šunas bašaviben paš amaro motoris. O phuro la lavutaha paš e oblakica. Ajso uštaviben me mek na džidžil'om. Dodžand'om pes, hoj pre aver d'ives bašavena o lavutara pro bijav le gadženge. Vaj eľta džene, so bašavenas, esas maškar lende jekh romňi, so lake phenenas Puci. „Romňi urďi andro muršikane gada, „stad'i pro šero.“ O primašis, kana bašavenas, lake phenel: „Puci, bašaves na Mates,“ the pekľa la honoveha pal o šero. O Pucis phend'a: „Del man buľe e Heľka“ (lakeri piraňi). No nič. Gefom la romňaha varesote cinel andre skľepa, sar chaben, the tiš cind'om ľitra paľenka. Si oda jekh caklos? Sakoneske mušines te čhivel. Pre jekh romňi odarig pes na dorešľa, ta na dikhl'an odi choľi, lakero rom piľa, joj na. Geľa andro peskero kher the sa choľaha rozmarelas the o zahlavki the perňica andal o vad'os čhida tel o oblaka. Rakinel le romeske. Me, sar dikhl'om, takoj gefom te cinel aver paľenka. Drome-ha lake čhivav paľenka andre kučori, e romňi takoj piľa avri the latar jekhvarestar esas and'elos. O Rom la romňaha maľile the pal'is obchudne, pašľile andro perňici, so joj čhida tel o oblaka paš peskero kher the duminenas peske, sar o dživipen pre adi luma hino šukar. Samas odoj deš d'ives, mek mištes, hoj lakero phral Vsetinatar odoj ačhil'a. So me kamav te phenel.

Love amen esas pre adi dovolenka pherdo, sa gele. E romňi požičinda varesave love odarig la pheňake, kana joj phend'a, hoj o love amenge bičhavela pale, kana o Rom lakero varesave love zakerela. Pre ada bisterd'om. Phučľom la romňatar, keci amenge ačhile love. E romňi phenel: „Nisave.“ So te kerel? O phuro pes dodžandľa, hoj amen nane o love pro drom, takoj požičinda o love varekhatar the amenge diňa. Dogel'am mištes, ča e rikoňi samo pušuma the mek paš o foros Brno amenge andro motoris ul'ile trin rikone. Sam Prahate.

Bičhavav pre pošta o love, mek butheder, sar amenge o phuro diňa. O čhave mange panen: „Dado, džaha mek jekhvar ko papus?“ Na džandľom, so te phenel the phend'om lenge: „Ha, ha mre čhave.“

Jedeme k dědovi

Rekl jsem si, že musím zavzpomínat na ty časy, kdy takové slovo, jako „romipen“ žilo mezi námi, velká škoda, že už se ztrácí – tak radši začnu vyprávět.

V osmdesátých letech minulého století, to jsem žil ještě s první ženou a dvěma dětmi, Luckou a Markem. Obě už chodily do školy v pražském Karlíně. Dcerka mne kolikrát prosila, že chce jet za dědou na Slovensko. No, děti teď budou mít prázdniny, tak jsem koupil auto, Škoda 105, a řekl si: tak co, pojedem. První moje žena všechno naložila do auta a už se jelo. Brzy z rána už jsme byli z Prahy venku, fenka s námi, štěká a štěká, děti se dohadují a do toho mi žena říká: „Chtěla bych cestou navštívit bratra, co bydlí ve Vsetíně.“ Tak bylo po jejím. Švagr, když nás spatřil, radostí jen zářil, švagrová hned prostřela na stůl a pobízí nás: „Jen jezte, jen jezte.“ Mluvílo se o všem možném a pak švagroví říkám: „Jedem za dědou.“ On si však myslel, že jsme přijeli za ním. A z ničeho nic říká: „Tak to jedem s váma.“ Já jen kulil oči a řekl si sám pro sebe: jak ale pojedem? On, jeho manželka a ještě jejich dvě děti. Švagrová byla jaksi plnoštíhlá, že když si sedla do auta, všechno se zhouplo na jednu stranu. Chci jim říct, že do auta se všichni nevejdeme. Jenže je nemůžu odmítnout, mohli by se zlobit, tak co dělat? Osm lidí, děti sedí těm vzadu na klíně. Jedu, jedu, ten den bylo hrozné vedro. Blízko města Poprad nás zastavil policajt. Přišel ke mně, a když viděl, kolik lidí v autě sedí, rukama si rozevřel oči a už našťavaně křičí: „Ta pre Boha, kelo vás ide v tom motoru?“ Švagrová, urostlá to žena, vystoupila z auta, prsa jí poskakovala a vztekla policajťovi povídá: „Šak toto je náš motor.“ Začla se s ním hádat, já na ni: „Pavlo, prestaň!“ Policajt rudý v obličeji, nechce ji slyšet. Ten člověk z ní byl tak mimo, že najednou zakřičel: „Icťe do pi...“

Švagr mu z okýnka povídá: „Ďakujem.“ Švagrová si pokojně nasedla do auta, salám v ruce a už jí. Manželka se jí ptá: „Chceš chleba?“ Ta jí odpovídá: „Na co?“ Jedem, jedem. Děti nevědí, jak by si sedly, chce se jim spát. Na večer jsme, všichni už zmožení, dojeli do Siplaky u Košic, jinak Krásné nad Hornádem.

Klepeme na dveře, nikdo nám neotvírá, snad půl hodiny jsme stáli u dveří. Dědova žena slyší romská slova, tak pak otevřela. Všichni vstali.

Manželčin otec byl moc rád, že po tolika letech vidí děti. Stařík hned odkudsi sehnal pálenku, přišli i jiní Romové, co tam bydleli, dlouhé povídání. Já ustlal dětem v autě, ať můžou spát. Asi ve tři hodiny k ránu nám stařenka rozestlala v domečku, jenže když jsem viděl, kolik lidí tam spí, řekl jsem: „Vyspíme se v autě,“ a tak to i bylo.

Ráno slyšíme hudbu hned u našeho auta. Stařík je s houslemi u okýnka. Takové probuzení jsem ještě nezažil. Dozvěděl jsem se, že nazítří budou hrát muzikanti gádžům na svatbě. Asi sedm jich bylo v té skupině, a byla mezi nimi jedna žena, které říkali Puci. Romka, ale převlečená do mužského oděvu, klobouk na hlavě. Primáš, když hráli, jí povídá: „Puci, hraješ špatně,“ a klepl ji smyčcem po hlavě. Puci na to: „To proto, že se se mnou miluje Helka.“ (To byla její milá.) No nic. Šel jsem se ženou do obchodu něco nakoupit, nějaké jídlo a taky jsem koupil litr pálenky. Co je ale jedna flaška? Každému se musí nalít. Jenže na jednu ženskou odtud se nedostalo a to jste neviděli ten vztek, její muž pil, a ona ne. Šla do svého domu a začla všechno vzteky rozbíjet, i polštáře a peřiny z postele vyhodila pod okno. Nadává muži. Jak jsem to viděl, hned jsem utíkal koupit další kořalku. Cestou zpět jí nalévám pálenku do hrničku, ženská to do sebe hodila a vmžiku z ní byl anděl. Ten muž a žena se opili a pak se objali, lehli si do peřin, co ona hodila pod okno u svého domu, a mysleli si, jak krásně se na tomto světě žije. Byli jsme tam deset dní, ještě štěstí, že tam její bratr ze Vsetína zůstal. Ale co chci říct. Peníze na dovolenou, a že jsme jich měli dost, všechny byly pryč. Manželka půjčila nějaké peníze své sestře odtamtud, když jí slibovala, že nám všechno pošle zpátky, jen co její muž něco vydělá. Na to jsem zapomněl. Zeptal jsem se manželky, kolik nám zbylo peněz. Žena říká: „Žádné.“ Co dělat? Stařík se dozvěděl, že nemáme peníze na cestu, hned si odněkud vypůjčil a dal nám. Dojeli jsme v pořádku, jen fenka byla samá blecha a ještě nám kousek od Brna přímo v autě přivedla na svět tři štěňátka. Jsme v Praze.

Jsem na poště a posílám ty peníze, je to víc, než nám děda dal. Děti škemrají: „Tati, že ještě pojedeme k dědovi?“ Nevěděl jsem, co říct, tak odpovídám: „Ano, ano, děti moje.“

Z první frontové linie, nebo z kongresových center?

Drahomír Radek Horváth

Je velice zajímavé sledovat to, co se dnes v mém rodném regionu děje a jak to ovlivňuje dění celostátní. Viníky problému jasně definují média, občané na náměstích, diskusní fóra na sociálních sítích atd. Středobodem zájmu všech médií je osoba kontroverzní, které stačí raději náprstek rozumu přirozeného nežli džber přiučeného k tomu, aby vyvolal opakovaně davovou psychózu u několika set demonstrantů. Na něj míří všechny kamery na Děčínsku. Příklady dobré praxe novináře nezajímají. Noviny prodává krev. Poděkujeme však pánovi z titulních stran novin za to, že se romská komunita aktivizuje právě díky tomu, co tento člověk vyvádí na náměstí ve Varnsdorfu. Poděkujeme také tuzemským médiím za to, že informují subjektivně, a tím pádem nafukují bublinu, přičemž paradoxně probouzejí romské elity z letargie.

To, že do Děčína přijeli dva velvyslanci a jejich návštěva byla také tematicky zaměřená na soužití mezi romskou minoritou a většinovou společností, nikoho z mainstreamových médií nezajímá. Britská velvyslankyně Sian Mac Leodová a francouzský velvyslanec Pierre Lévy se však zajímali o příklad dobré praxe. Přijeli se seznámit s něčím, co funguje. Funkční to je i bez legislativních úprav, politických tlaků a zásahů z té nejvyšší úrovně. Právě toto je na celém projektu Romský mentor to fascinující.

Hrstka nadšených Romů zevnitř komunity, osvícená místní samospráva a jedna nevládní nezisková organizace spolupracují a tato kooperace přináší ovoce. Za pozornost stojí ta okolnost, že v roce 2009 získalo Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., za romský mentoring prestižní ocenění v soutěži inovativních projektů v oblasti trestní justice Crystal Scales of Justice, vyhlášené Evropskou komisí a Radou Evropy. V cizině jsou slavnější než doma.

Nebudu se sáhodlouze rozepisovat o projektu ani o průběhu schůzky. Za pozornost stojí však přístup právě romských mentorů, na kterých to celé leží. Jsou ve své práci s cílovou skupinou vyzbrojeni nezdočným elánem, přirozenou autoritou a schopností vcítit se do situace klienta. Jsou bezprostřední a nepřicházejí jako úředníci, ale jako soukmenovci. Problematiku soužití vnímají přímo a jsou v první linii, právě tam, kde dochází k pozitivní změně jejich zásluhou.

„Leží nám na srdci prospěch Romů v České republice. A Romové potřebují vidět příklad a vzor. Většina Romů v Děčíně mě zná, vědí, že tak, jak mluvím, tak i žiju. Proto má moje slovo váhu pro ně i pro jejich děti a rodiny,“ řekl o své činnosti mentora R. F.

Sáhodlouhé projevy nemohou obstát ve srovnání s jednou větou vyřčenou od srdce. To, co bylo řečeno v Brně na „sjezdu“, jeví se jako přizemní a vlašné ve světle toho, co řekl jeden romský mentor v Děčíně.

Osobně jsem v Brně ten den nebyl, ale všechny projevy slyšel ze záznamu. Naživo jsem je vnímat nemohl, neboť mi bylo oznámeno, že navzdory oficiální přihlášce, kterou jsem obdržel, není moje přítomnost žádoucí vzhledem k tomu, jak otevřeně diskutuji na sociálních sítích a internetových portálech, a právě tam nesdílím nadšení organizátorů této akce. Chápu to. Kdo by

Jiří Sláma

Jiří Sláma

v dnešní napjaté době, při tvorbě něčeho tak křehkého, stál o opozici, nebo nedejbože o konstruktivně kritickou rétoriku.

Omlouvám se, ale nemohu sdílet nadšení ve chvíli, kdy jsem konfrontován se skutečnou prací lidí v terénu na jedné straně a s evidentně zpolitizovanou akcí na straně druhé. Tvorba romské reprezentace v kongresových sálech z delegátů bez mandátu a organizačně podchycená nejmenovanou parlamentní politickou stranou není můj šálek kávy. Nemám v úmyslu shodit záměr jako takový, jenom forma, kterou se tak děje, jest mi proti srsti. Navíc všechno provází rychlost, zbrkllost, heslovitost, silná slova a požadavky. Organizátoři jsou pochopitelně v den sjezdu navoleni do funkcí v přípravném výboru, a to mi přijde také divné. Faktem je, že bych nevyměnil jediného romského mentora z ulice ani za deset členů přípravného výboru. Ale vraťme se k mediálnímu zájmu. O sjezdu se psalo, v televizích reportáže také byly, a tak jsem moc zvědavý, jak to celé bude pokračovat. Jaké kroky budou následovat a co z toho vzejde? Nechme se překvapit, jisté náznaky o centrální romské reprezentaci již zazněly.

Osobně mám výhodu, že bydlím ve městě, kde to funguje a kde není potřeba čekat na vyslance z „centrály“ v Brně, který by to tu začal řešit. Tady si řešíme sami a efektivně. A místo vyslance tu občas máme velvyslance, kteří se netváří jako někdo, kdo má patent na rozum, ale pokorně naslouchají a zajímají se o děčínské know-how. Otázkou je, jestli tam, kde to nefunguje, je potřeba vysílat romské reprezentanty zvenčí (z Brna), nebo jestli není lepší soustředit se na ty členy komunity, kteří tam žijí a kteří mohou ovlivňovat situaci ve svém městě tím, že si vezmou příklad třeba z Děčína. A co na to hlavní mediální proud? Pochopitelně, když neteče krev nebo se nejedná o monstrózní veleakci, zájem neprojevuji. A občané se tím pádem nikdy nedozvědí o příkladech dobré praxe a vzorovém, následováníhodném způsobu řešení situace.

Ročník: IX
Číslo: 10/2011
Vychází: 22. 10. 2011
Cena: 20 Kč
Předplatné: 18 Kč

Vydavatel:
ROMEA, o.s.
Nad Primaskou 38,
100 00,
Praha 10

Vychází za podpory
Ministerstva kultury ČR
IČO: 266 13 573

Adresa redakce:
ROMEA, o.s.,
Žitná 49, 110 00, Praha 1
tel./fax:
257 329 667, 257 322 987
e-mail:
romea@romea.cz
internetová adresa:
www.romea.cz

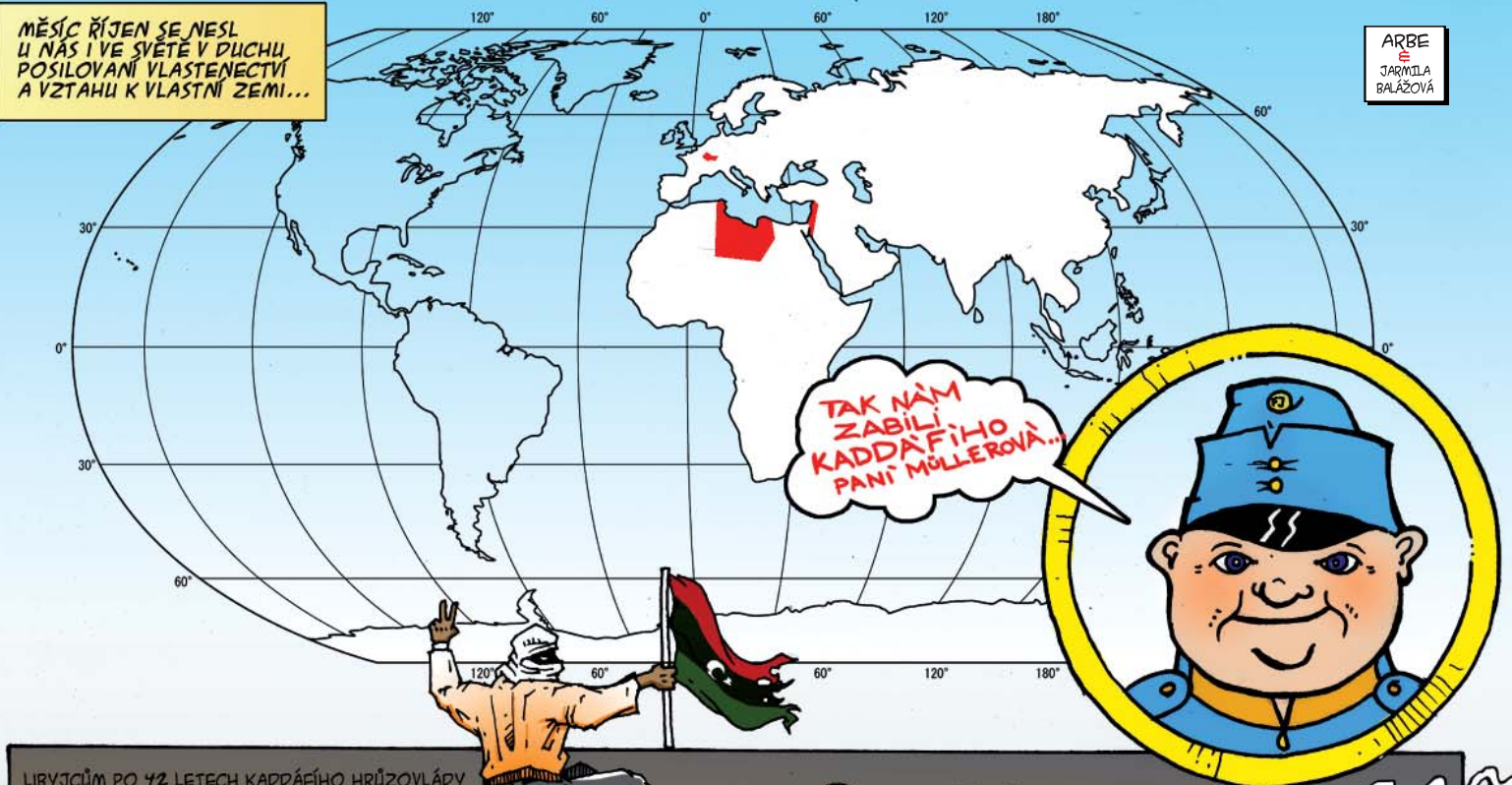
Šéfredaktorka: Jarmila Balázová / Redaktorka: Saša Uhlová
Internetové vydání: Zdeněk Ryšavý
Jazykové korektury: Marcela Nejedlá, Lada Víková
Grafika: Jiří Miňovský / Romské překlady: Eva Danišová
Inzerce: Zdeněk Ryšavý / Předplatné: Saša Uhlová

Osvět a tisk: Studio WINTER, s.r.o. Rozšiřuje: Dub s.r.o.
Periodicita magazínu: měsíčník
Registrační číslo MK ČR: E 14163

MĚSÍC ŘÍJEN SE NESL
U NÁS I VE SVĚTĚ V DUCHU
POSILOVÁNÍ VLASTENECTVÍ
A VZTAHU K VLASTNÍ ZEMI...

ARBE
JARMILA
BALÁŽOVÁ

LIBYJCŮM PO 42 LETECH KADDAFIHO HRŮZOVLÁDY
PO JEHO SMRTI SVÍTÁ NADĚJE NA JINÝ STÁT...

IZRAEL ZAS
VÝMĚNOU VOJÁKA
GILADA ŠALITA ZA
VÍCE NEŽ TISÍC
PALESTINSKÝCH VĚZŇŮ...

...DOKAZUJE,
JAK SI CENÍ
SVÝCH OBCANŮ

ZATO ČECHOSLOVÁCI
SVŮJ POSTOJ K VLASTI
DEKLARUJÍ ZVLÁŠTNĚ...

A TAK VÝROČÍ
SAMOSTATNÉHO ČESKOSLOVENSKA
JEDNI PO "ŠVEJKOVSKU" UMOŽNÍ
OSLAVOVAT I NÁCKŮM, A SOUŠEDNÍ
SLOVENSKO NEMÁ ZB.ŘÍJEN
ANI JAKO STÁTNÍ SVÁTEK.